2 5 ИЮН 1991

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг бош нашри

РЎЗНОМА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 118 (20.985) 1991 йил 21 июнь, жума ● Рўзнома йилига 256 марта чиқади. ● Баҳоси 8 тийин.

ТОШКЕНТ: ИШБИЛАРМОНЛАР УЧРАШУВИ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. КАРИМОВ «Тошкент ишбилармонлар учрашуви»нинг қатнашчилари билан учрашди

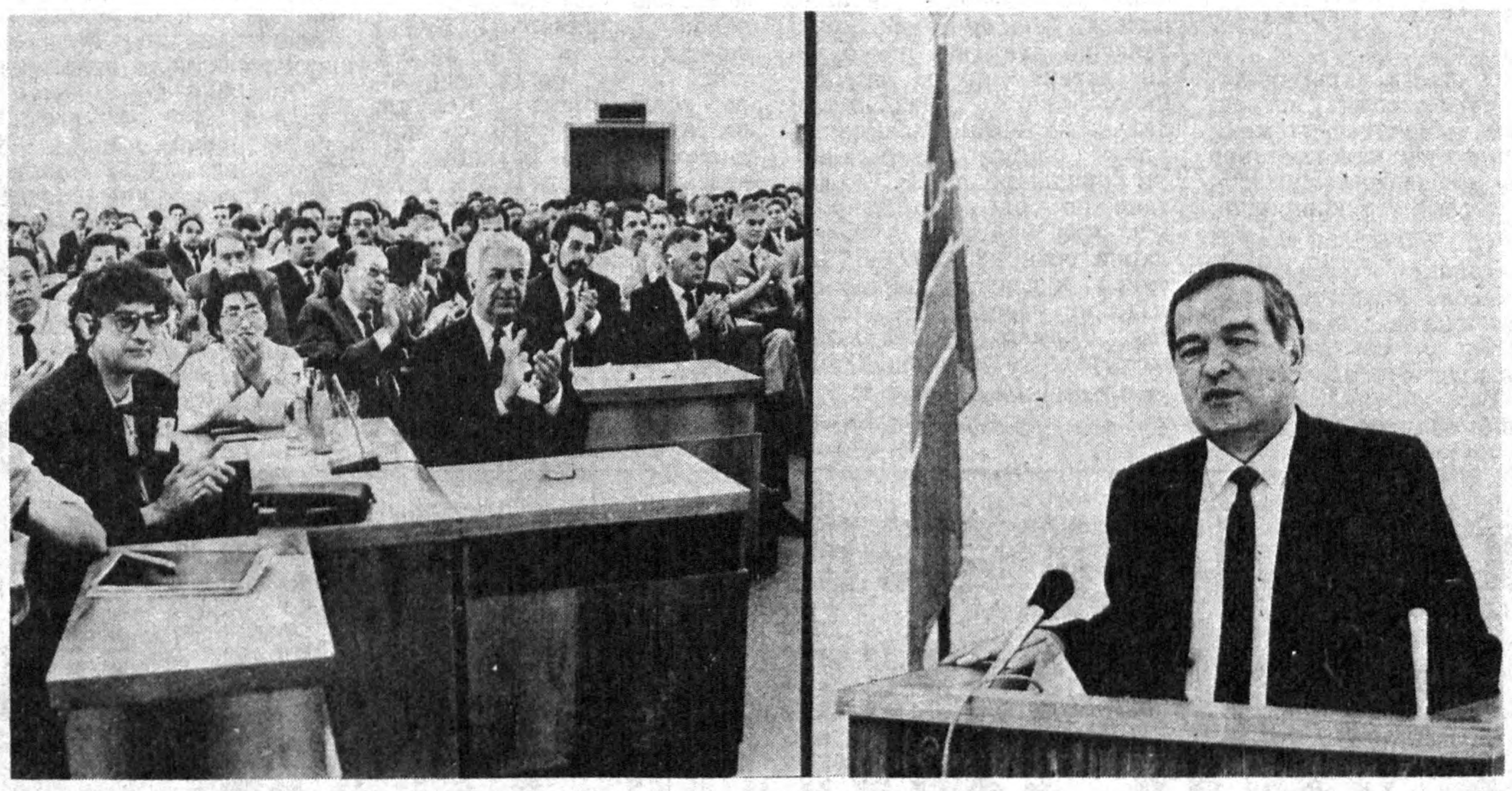

Учрашув пайти. А. ГОРОКРИК ва Р. ЖУМАНИЕЗОВ олган сурат (ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов биринчи «Тошкент ишбилармонлар учрашуви»да қатнашиш учун республика пойтахтига келган чет эллик ишбилармонлар билан 20 июнь куни учрашди. У республика вазирликлари, идоралари ва корхоналари билан ўзаро манфаатли алоқа боғлашга, Ўзбекистон иқтисодиётини мустаҳкамлаш, унинг самарадорлигини ошириш учун амалий ёрдам беришга қарор қилган дунёнинг ўнлаб мамлакатлари тадбиркорларига ташаккур айтди.

Бу учрашув хорижий савдо-саноат доираларининг намояндаларини ғоят қизиқтирди. Вазирлар Маҳкамасининг катта зали одамларга тўлиб кетганини айтиш кифоя.

И. А. Каримов ушбу мўътабар анжуманнинг мақсадларига батафсил тўхталди. Сиёсий ва иқтисодий турмушдаги туб ўзгаришлар, республиканинг мустақиллиги ҳақида декларация қабул этилганини унинг халқаро бозорга мустақил чиқиши учун кенг истиқболлар очиб берганини қайд этди. Ҳозир Ўзбекистон вазиятнинг барқарорлиги, интизомнинг мустаҳкамлиги ишбилармонликни ривожлантириш, республика иқтисодиётига ажнабий капитални жалб этиш учун ишончли кафолатдир. Ишбилармонлар учрашуви арафасида ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРда ажнабий сармоялар ҳақида республика олий кенгаши қабул қилган қонунлар яна бир жиддий кафолат бўлиб қолди.

Республика Президенти Тошкент учрашуви ишининг боришини қисқача таҳлил этди. Ҳозир, учрашув айни қизиган пайтда, деди у бу ерга келган тадбиркорларни шартли равишда уч тоифага бўлиш мумкин. Республикага жиддий ниятлар билан, сармоя сарфлашнинг ва қўшма корхоналар барпо этишнинг пухта ишланган лойиҳалари билан келганлар биринчи тоифага мансубдир.

Ҳамжиҳатлик йўлини самарали равишда излаётган, ўзаро манфаатли ҳамкорликка оид таклифларни ўрганаётганлар иккинчи тоифага кирадилар. Ҳали узил-кесил бир тўхтамга келмаган ишбилармонлар учинчи тоифага мансубдирлар. Бу ўринда хорижий ишбилармонларнинг айби йўқ. Амалий музокаралар олиб бориш соҳасида вазирликлар ва идоралар ходимларининг тажрибаси ҳали етарли эмаслиги сезилаётганини республика Президенти уқтириб ўтди.

Республика савдо-саноат доираларининг намояндалари Тошкентга келган барча ишбилармонлар бу ердан жиддий режалар билан жўнаб кетишларини хоҳлаётганликлари учрашувда таъкидлаб ўтилди. Агар ҳозирги тадбирнинг вазифалари қисқача таърифланадиган бўлса, бу вазифалар республиканинг иқтисодий имконияти билан яқинроқ танишишдан, мижозлар топишдан, улар билан ўзаро манфаатли асосда фаол ҳамкорлик қилишдан иборат.

И. А. Каримов фирмалар, компаниялар, корпорациялар ва банклар вакилларининг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтариб, Иттифоқ шартномасининг қабул этилиши мустақил республикаларга қўшма корхоналар барпо этиш соҳасидаги ишни анча осонлаштиришга, чет эл шериклари билан ҳамкорликда иш эвазига фойда олишга, бинобарин истеъмол бозорида аҳолини барқарорлаштиришга ёрдам беради, деб таъкидлади. Ўзбекистон хўжалик юритишнинг янги шароитида хом ашё минтақасидан халқ хўжалиги мажмуининг турли тармоқларида тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга асосий эътибор бериладиган иқтисодий ривожланган республикага айланиши мумкин ва зарур. Ўзбекистон пойтахтига келган тадбиркорлар аввало ишбилармонлик билан боғлиқ бўлган юқори малакали мутахассислар тайёрлашда катта ёрдам бериши мумкин. Уларга бериладиган таълим учун республика ҳақ тўлашга тайёр. Йигит-қизлар менежмент-маркетинг сирларини ўрганиб олишлари табиий.

И. А. Каримов «Тошкент ишбилармонлар учрашуви»нинг истиқболларига муфассал тўхталди. У мазкур анжуманнинг муҳимлигини, унинг ишбилармонликни ривожлантириш, республиканинг иқтисодий қудратини мустаҳкамлаш учун бебаҳо аҳамиятга эга бўлиши мумкинлигини қайд этиб, тенг ҳуқуқли ҳамкорлик асосидагина жиддий натижаларга эришиш мумкинлигини таъкидлади. Чунки бу соҳада, охир оқибатда, ишлар, таклифлар, қўшма режалар ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлади.

Ҳозирги анжуманга келганда, шуни айтиш керакки, у дарҳол ўз натижаларини берди. Турли тармоқларда қўшма корхоналар барпо этиш тўғрисида ҳужжатлар имзоланди. Республика бозорига мўл-кўл чиқарилиши лозим бўлган кенг истеъмол моллари ишлаб чиқаришга асосий эътибор берилди. Учрашувда сўзга чиққан Покистон, Ҳиндистон, Гонконг, Германия, АҚШ, Италия ва бошқа мамлакатларнинг тадбиркорлари шу кунлардаги иш яхши уюштирилганлиги учун республика раҳбариятига самимий миннатдорчилик билдирдилар. Улар вужудга келаётган масалаларни тезроқ ҳал этишга доир бир қанча таклифларни айтишди. Шу ернинг ўзида мазкур масалаларни билимдонлик билан тез ҳал этиши мумкин бўлган вазирликлар ва идоралар раҳбарлари улар билан таништирилди.

Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Хивада ва республиканинг бошқа шаҳарларида чет эл фирмаларининг ҳамда компанияларининг маҳкамалари очилишига алоҳида аҳамият берилди. Бу ишда маҳаллий маъмурлар томонидан тадбиркорларга кўмак ва ёрдам берилади.

Учрашув охирида Ўзбекистон ССР Президенти биринчи «Тошкент ишбилармонлар учрашуви» қатнашчиларига улар фаолиятида муваффақиятлар тилади. Тадбиркорларнинг Ўзбекистонга келиши Ўзбекистон ССРнинг иқтисодий имкониятларини мустаҳкамлашга, унинг жаҳон бозорига чиқишига, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашади, деб умид билдирди.

(ЎзТАГ).

КЕЛАЖАК УЧУН ФОЙДА

Тошкент амалий учрашуви қатнашчилари фақат тижорат муаммолари билангина шуғулланаётгани йўқ. 19 июнь куни дастлабки Ўзбекистон — Швейцария компанияси — «Узбек — Трейдинг компани» тантанали ва самимий вазиятда таништирилди. Унда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов ва жумҳурият вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов сўзга чиқдилар. Улар ишбилармонлик руҳи ва анъаналарининг тикланиши ўзбек халқи келажаги учун жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидладилар.

Кечқурун Ўзбекистон санъат усталари иқтисодий анжуман қатнашчиларига бағишлаб концерт беришди. Концертдан сўнг халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг раиси А. И. Фозилбеков номидан қабул маросими ўтказилди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИДА БИРИНЧИ МАРТА

● Тошкент анжуманида яхши ният протоколлари имзоланмоқда, битимлар тузилмоқда. Доимий ҳамкорлик учун шарт-шароит яратилаётир.

Қани айтингчи, жаҳон бозорига қачон кўкрак кериб чиқа олган эдик-ку, қачон хорижий мамлакатлардан жумҳуриятимизга, унинг пойтахти Тошкентга шунчалик кўп харидорлар, катта савдогарлар, таниқли корпорация ва концернлар, компания ва фирмалар, банклар раҳбарлари, ишбилармонлар келиб, молларимизни ўз ихтиёримиз билан, халқимизнинг фойдасини ўйлаб, томонлар учун манфаатли асосда, тенглар сафида тенг бўлиб шартномалар тузган, савдо-сотиқ қилган эдик.

Шукур, бугун биринчи марта шу азиз ниятга эришиб турибмиз. Осонликча етиб келганимиз йўқ бу кунларга ҳам. Олдинда яна кутилмаган мушкулликлар ҳам бўлиши мумкин. Лекин, энг муҳими иш бошланди. Халқимизнинг ажойиб гапи бор-ку иш бошлангунча, деган. Бу ёғи яхши бўлади, албатта.

Халқимизнинг, жумҳуриятимизнинг омонлигини, тўқлигини, ҳақ-ҳимматини, истиқболини ўйлаб бу йўлга дадил одим қўйган Президентимиздан бошлаб, барча мутасадди идора, ташкилот ва олижаноб кишилар, мавжуд ва янги имкониятларни ишга солиб олға юравердилар. Ирода, имон йўли бу! Босиқлик, чидам, ақл билан илдам кетилаверади.

Тарихий жараёнлар шакллантирган эътиқодимиз, фалсафамиз, ғоямиз, ният ва интилишларимиз борми — бор, ўзбек номимиз борми — бор, уларни янги давр талаблари билан бойитиб, жаҳон тараққиётидан ортда қолмай, эртанги янада ҳур, тўкин кун сари, бировга мутъе бўлмай, боримизга барака тилаб яшаш муддаоимиздир, кураш йўлимиздир. Тошкентда бошланган, Тошкент руҳини зиндалар этган ишбилармонлар учрашуви орзуларимизнинг амалий дебочасидир.

ҚЎШ ИМЗОЛАР МЎЪЖИЗАСИ

«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари Жўра ХОЛҚОСИМОВ, Алишер РЎЗИЕВ хабар қиладилар

Тошкент учрашувининг дастлабки кунларида ҳали жиддийроқ натижаларга эришиб бўлмайдигандек кўринган эди. Сўраб-суриштириш, тақдим этилган таклифларни ўрганиш давом этадигандек туюлганди. Лекин учрашувнинг иккинчи куни тушликдан кейин аҳвол ўзгарди: ишбилармонлар фаоллиги ортди, илк жиддий ҳужжатларни имзолашга киришилди.

Ўтган куни эса меҳмонларнинг кўпчилиги мезбонлар ҳузурида узоқ вақт туриб, тақдим этилаётган таклифларни чуқурроқ мулоҳаза қиладиган бўлиб қолдилар. Ғарбий Германия бир қанча компанияларининг вакиллари Тошкент «Компрессор» заводининг маслаҳатчилари жойлашган стол ёнидан ҳадеганда жилишмади. Ҳамкасблар ўртасида ҳамкорлик битими имзоланиши уларнинг қизиқишлари-ю астойдиллигидан сезилиб турарди. Шундай учрашувларнинг бир қанчасига гувоҳ бўлдик.

Ишбилармонлар учрашувининг кейинги кунлардаги эпкини кўпгина корхоналар, бирлашмалар чет эл фирмалари, компаниялари, концернлари ҳамда банклари билан алоқаларда ҳамкорликни кенгайтиришга интилаётганликлари яққол сезилмоқда. Масалан, Тошкентдаги «Совпластитал» қўшма корхонаси жамоаси олдида маҳсулот сотиладиган бозорни кенгайтириш вазифаси турибди. Ғарб мамлакатларидан келган мутахассисларнинг мулоҳазасига кўра, «Совпластитал» тамғаси қўйилган маҳсулотлар Европа бозорларида чаққон сотиб олинмоқда. Чунки бу ердаги техникавий жиҳозланиш жаҳон мезонига мос.

Ёки бошқа бир мисолни мулоҳаза қилиб кўрайлик. Ўзбекистон Автомобиль транспорти вазирлигида Италиянинг «Кожефрин», Франциянинг «Трансферт технологи» фирмалари бошқа фирмалар билан музокаралар бошланди. Транспорт соҳасида ҳамкорлик қилишнинг хилма-хил шакллари ва усуллари ўрганиб чиқилмоқда. Тез фурсатда Болгария ва бошқа Европа мамлакатларидан Эронгача ва у ердан орқага юк ташишда «Узтравтотранс» автомобилчилари иштирок этишини кўзда тутадиган битимлар имзоланади. Ҳар иккала томонга юкни Ўзбекистон автомобилчилари учун «Интеррад» фирмаси амалга оширади. Қора денгизда паром орқали юк ташишни Ўзбекистон автомобиль транспорти билан ягона бир занжирга боғлайдиган корхона барпо этиш ҳам мўлжалланмоқда.

Холис айтганда Тошкент учрашуви республикамизнинг иқтисодий аҳволини яхшилашга қаратилган кўпдан-кўп шартномаларга эга бўлиши кутилмоқда. Бу мулоҳазаларни учрашув қатнашчиларидан кўпчилиги алоҳида таъкидламоқда. Бунга қуйидаги мулоқотлар шоҳидлик беради:

Ҳамид АБДУЛЛАЕВ, Ташқи иқтисодий ҳамкорлик Тошкент уюшмаси директори:

— Уюшмамиз Ўзбекистон иқтисодиётини ўнглаб олиш ишига тобора баракалироқ ҳисса қўшиш ҳаракатида. Биз асосан экспорт ва импорт ишлари билан шуғулланамиз. Жумҳуриятда тайёрлаб чиқарилаётган турли маҳсулотларни четга сотиш, хориждан эса зарур ускуналар ва эҳтиёт қисмлар харид этишда воситачилик қиламиз. Тошкент учрашуви имкониятларимизни яна ҳам кенгайтиради, деган фикрдамиз.

ШАРҲ: Дарҳақиқат, Тошкент уюшмаси анча-мунча тажрибага эга. 1989 йилда тузилган. Дастлаб унга Тошкент вилоятидаги корхоналар, институтлар аъзо бўлишганди. Ҳозир жумҳурият вилоятларидаги турли ташкилотлар ҳам аъзо. Воситачилик йўли билан анчагина ишлар қилинди. Жумладан, Юнонистондаги «Бинто» қандолатчилик фирмаси ўртасида яқин алоқалар ўрнатилди. Натижада фирма «Узпишепром» ҳамда Ўзбекистон ССР Савдо вазирлиги билан ҳамкорлик битимига эришди. Битимга кўра, келаси ойда республикамиз мутахассислари Юнонистонга боришади, ўзларига керак ускуналар танлашади. Италиянинг «Корьере» фирмаси пахтани қайта ишлаш ва тайёр маҳсулот чиқариш юзасидан ҳамкорлик ниятини билдирди. Италияликлар Сирдарё, Наманган вилоятларидаги қатор хўжаликларда шу ишни йўлга қўйиш учун Ўзбекистонга келишади. Бундай ҳамкорлик иқтисодий тараққиёт учун манфаатли бўлиб чиқишини ҳисоб-китоблар кўрсатиб турибди.

С. ИШЧЕНКО, Навоий «Азот» бирлашмаси директори ўринбосари:

— Ишбилармонлар Тошкент учрашувига корхонамиз вакиллари маҳсулот айирбошлаш (бартер) асосида алоқалар ўрнатиш мақсадида ташриф буюришган. Бу — бизнинг бирдан-бир ниятимиз эмас. Масалан, ўзимиз учун зарур бўлиб турган машина ва материалларга минерал ўғит алмаштирмоқчимиз. Қани, бозорни кўрайликчи, эҳтимол, бошқа имкониятлар ҳам чиқиб қолар.

ШАРҲ: Тўғри, мол айирбошлаш бизнинг ҳозирги иқтисодий шароитимизда оқилона йўл. Бироқ валюта қадри гоҳ тушиб, гоҳ кўтарилиб турган паллада, яхшиси навоийликлар йўлини қўллаган—маҳсулотларни пулга сотишдан кўра айирбошлаш афзал. Валюта ўрнига машина ускуналар, алмашиб олинса, корхона ишлаб чиқариш қувватини янада ошириш мумкин бўлади.

Винсен ПИТЕРСОН, Буюк Британия «Туфекс» фирмаси президенти:

— Тошкентнинг очиқ ҳавоси-ю, дилкаш кишилари менда ажиб таассурот қолдирди. Фирмамизнинг нияти — валюта ё пахта хом ашёсига тўқимачилик ускуналари алмаштиришдан иборат. Ўйлайманки, бизда яратилган гилам тўқиш ускуналари — митти дастгоҳлар гиламга ўч жумҳуриятингиз аҳолиси манфаатларига жуда мувофиқ бўлиб тушади.

ШАРҲ: Жаноб Винсен Питерсон ушбу мулоҳазаларини Ўзбекистон Маҳаллий саноат вазирлигининг бир гуруҳ мутахассислари даврасида рус тилида бемалол ифода этди. Маълум бўлишича, ушбу инглиз фирмаси гилам тўқиш машина ускуналарини тайёрлашга ихтисослашган экан. Тўғри, бизнинг жумҳуриятимиз аҳолиси гиламнинг қадрига етади. Гиламчилик билан ҳам баҳоли қудрат шуғулланади.

Лекин меҳмоннинг таклифида ҳам жон бор. Чунки уларда янгидан яратилган гилам тўқишга оид мўъжаз ускуналар бизнинг амалиётимизда жуда қўл келади. Нега дейсизми! Ушбу фирма таклиф қилаётган митти дастгоҳлар ранго-ранг ва турли безакдаги гиламларни электрон усулда бежаш имконини беради. У машиналар электрон мия хотирасида 90 хил безакни сақлаб, бир неча дақиқа ичида уларни ўзгартиришга шароит яратади. Бунақа ускуналар жумҳуриятимиз маҳаллий саноат корхоналари фаолиятига ижобий таъсир кўрсатган бўлур эди.

Чиндан ҳам ишбилармонларнинг Тошкент учрашуви жумҳуриятимиз иқтисодиётини танг аҳволдан чиқаришда ўзига хос таъсир кўрсатади, деб умид қилинмоқда. Шу кунгача бир қанча битимлар имзоланди. Улар амалиётга жорий этилса, самаралари равшан бўлиб қолади. Бизнингча, меҳмону мезбон томонидан расмийлаштирилган битиму шартномалар, қўш имзоли ҳужжатлар кўп вақт ўтмай, ўз мўъжизаларини кўрсатади.

x x x

Кеча меҳмонларнинг бир гуруҳи Тошкент вилоятининг Ғалаба районидаги «Огонёк» давлат хўжалиги заводида бўлиб, боғдорчилик иши ва маҳсулотни қайта ишлаш жараёнлари билан танишдилар. Хўжалик директори З. Раҳматуллаев бир пиёла чой устида меҳмонларни қизиқтирган саволларга жавоб қайтарди. Бундай учрашувлар Тошкентдаги «Қизил тонг» тикувчилик, «Малика» трикотаж бирлашмаларида, «Совпластиталь» қўшма корхонасида, пахта тозалаш заводларида ҳам амалий ва меҳмонновозлик вазиятида ўтди.

● Учрашув дастури жадвалига мувофиқ, бугун эрталабки нонуштадан кейин жаҳоннинг турли нуқталаридан Тошкентга ташриф буюрган ишбилармонлар вакиллари Ўзбекистоннинг юзидаги чиройли холи — Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига сафарга отландилар.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

ДИНИЙ БАЙРАМ «ҚУРБОН ҲАЙИТ»НИ ДАМ ОЛИШ КУНИ ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИШ ҲАҚИДА

Мусулмонларнинг кўплаб истак ва хоҳишларини қондириш ва Ўрта Осиё мусулмонлари диний бошқармасининг мурожаатини эътиборга олиб, ҳамда фуқаролар ҳамжиҳатлиги ва меҳр-оқибатини юксалтириш мақсадида «Қурбон ҳайит» («Ийд ал-адҳа»)ни бу йил 22 июнь куни ва кейинги йилларда эса «Қурбон ҳайит»нинг биринчи куни дам олиш куни деб тайинлансин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1990 йил 20 июнь.

x x x

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИДА «ҚУРБОН ҲАЙИТ»НИНГ БИРИНЧИ КУНИНИ ДАМ ОЛИШ КУНИ ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИШ ҲАҚИДА

Мамлакатимизда амалга оширилаётган қайта қуриш шароити туфайли жамиятимиз ҳаётининг турли жабҳаларида катта ўзгаришлар содир бўлмоқда. Шу жумладан, жумҳуриятимиз маданий ва маънавий ҳаётида ижобий воқеаларнинг гувоҳи бўлиб турибмиз. Бу фикримизнинг исботи сифатида диний ташкилотлар ва диндорлар ҳаётида юз бераётган ўзгаришларни кўрсатиш мумкин. Масалан, кейинги икки йил ичида жумҳуриятимизда кўплаб янги масжидлар очилди. Ўтган йили Ўрта Осиё мусулмонлари ҳаётида биринчи марта 500 дан ортиқ киши Маккага бориб ҳаж маросимини адо этди, шулардан 350 дан зиёди жумҳуриятимиз мусулмонлари эдилар. Бу йил эса жумҳуриятимиз мусулмонларидан бир минг икки юз киши муборак ҳаж сафарига жўнаб кетди.

Мана, бир йилдан буён Ўрта Осиё мусулмонлари диний бошқармасининг диний-ижтимоий «Ислом нури» жаридаси нашр этила бошланди. Шу нарсани мамнуният билан таъкидлаш керакки, мусулмонларнинг муқаддас китоби Қуръон биринчи марта ўзбек тилига таржима қилиниб, «Шарқ юлдузи» журналида чоп этилмоқда. Шунингдек, Ўрта осиёлик йирик мусулмон алломаларнинг одоб-аҳлоққа оид асарлари ўзбек тилига таржима қилиниб, кенг жамоатчиликка ҳавола қилинмоқда.

Бундан 1200 йил аввал яшаб ўтган буюк муҳаддис олим Абу Исо ат-Термизий юбилейининг тантанали ўтказилиши нафақат жумҳуриятимиз мусулмонлари, балки бутун халқимиз томонидан мамнуният билан кутиб олинди.

Куни кеча жумҳурият Олий Кенгашида «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар» тўғрисида жумҳурият Қонунининг қабул қилиниши ҳам диндорлар томонидан зўр қизиқиш билан кутиб олинди.

Амалга оширилаётган ушбу тадбирлар, шубҳасиз, жумҳуриятимиз фуқаролари ўртасидаги ҳамжиҳатликни, меҳр-оқибатни, ўзаро бирдамликни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Кейинги пайтларда жумҳурият раҳбарияти номига мусулмонлардан, Ўрта Осиё мусулмонлари диний бошқармаси томонидан «Қурбон ҳайит»ни дам олиш куни деб эълон қилиш ҳақида кўплаб истак ва таклифлар тушмоқда. Ҳозирги вақтда жамиятимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида юз бераётган ошкоралик ва демократиялаш жараёнларини эътиборга олган ҳолда диндорларнинг ушбу илтимосларини қондириш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Шунинг учун бу йил 22 июнь, кейинги йилларда эса «Қурбон ҳайит»нинг биринчи куни дам олиш куни деб тайинланди.

Маҳаллий одатларга кўра, бу ҳайит бизда кичик ҳайит деб аталади. Байрам арафасида ош улашиш, янги кийим кийиш, сайл қилиш, қариндош-уруғ, ота-оналарни зиёрат қилиш, мозорларга бориб, марҳумларни хотирлаш каби анъанавий одатлар амалга оширилади.

ҲАМИША ЁДДА ТУТАМИЗ

20 июнь куни Тошкентда Улуғ Ватан уруши бошланганининг 50 йиллиги муносабати билан Уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар фахрийлари, шаҳар жамоатчилигининг йиғилиши бўлди.

Йиғилишни Уруш ва меҳнат фахрийлари Ўзбекистон республика кенгашининг раиси Р. Г. Ғуломов очди.

Йиғилишда Қизил Байроқ орденли Туркистон Ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник И. В. Фуженко нутқ сўзлади.

Катта ва ёш авлод вакилларининг нутқларида фашистлар Германиясининг мамлакатимизга қўққисдан бошлаган ҳужумига СССР халқларининг жипслиги, фронтда ҳамда фронт ичкарисидаги оммавий мардлик ва қаҳрамонлик туфайли муносиб зарба берилгани таъкидланди. Тарихни унутиб бўлмайди. Бинобарин ҳозир биз тушиб қолган мураккаб аҳволдан қутилиш учун мамлакатимиз барча халқлари куч-ғайратини ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ жипслаштириш зарур. Ёшларни ватанпарварлик ва байналмилалчилик руҳида тарбиялаш ниҳоятда муҳимдир.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Ю. Юсупов иштирок этди.

Кенгаш қатнашчилари Уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар барча фахрийларига, Ўзбекистон меҳнаткашларига ва ёшларига мурожаат қабул қиладилар. (Мурожаат рўзномамизнинг 4-саҳифасида эълон қилинмоқда)

(ЎзТАГ).

Фестивалдан фестивалга

Яқинда Москвадаги М. Горький номли Марказий маданият ва истироҳат боғида «Красная звезда» рўзномасининг таҳририяти армия журналистларини тўплади. У ерга «Правда» рўзномасининг май ойида ўтказилган фестивалида қатнашган ягона округ нашри— «Фрунзевец» вакиллари ҳам келдилар.

Москваликлар ва пойтахт меҳмонлари муштарийлар орасида кенг тарқалган «Афганский излом», «Депутати в погонах», «Очная ставка», «Мне 20 лет» ва бошқа рўзномаларнинг махсус сонлари билан танишдилар. Пойтахт рўзнома бозорида «Фрунзевец»нинг адабий иловасига ҳам юқори баҳо берилди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ НАЗОРАТ КОМИССИЯСИ РАЁСАТИДА

● Ўзбекистон Компартияси Марказий назорат комиссияси раёсатининг навбатдаги мажлиси бўлди. Андижон вилоят партия ташкилотида Ўзбекистон Компартияси Уставининг партия ички демократиясини ривожлантириш ва коммунистлар онгли интизомини мустаҳкамлашга доир талаблари бажарилишини текшириш якунлари кўриб чиқилди.

Вилоят партия комитети, шаҳар ва район партия комитетлари, 132 та бошланғич ташкилот ишини ўрганиш; сайлаб қўйиладиган органлар аъзоларига социологик саволлар бериш ва коммунистлар билан суҳбатлар ўтказиш шуни кўрсатдики, вилоят партия ташкилотида раҳбарликнинг шакллари ва усулларини янгилашга, коллегиалликни қарор топтиришга, партия ички демократиясини ривожлантиришга қаратилган муайян йўл ўтказилмоқда. Партия ташкилотларининг ижро этувчи ва назорат қилувчи органлари, партия комитетларининг доимий комиссиялари коммунистларнинг фикри ҳисобга олиниб, муқобиллик асосида тузилди. Сайлаб қўйиладиган органлар аъзоларининг роли ошди; уларнинг иштирокида пленумларга ва бюро мажлисларига материаллар тайёрланмоқда, социологик тадқиқотлар ўтказилмоқда, партия ташкилотларининг, коммунист раҳбарларнинг амалий ишлари ўрганилмоқда. Коллегиал органлар кўриб чиқиши учун киритилаётган масалалар олдиндан партия ташкилотларида муҳокама қилинмоқда, партия комитетларининг кўчма мажлисларини ўтказиш тажриба қилиб кўрилмоқда. Вилоят ва район газеталарининг саҳифаларида партия комитетларининг, назорат комиссияларининг, бошланғич партия ташкилотларининг фаолияти тўғрисидаги материаллар мунтазам эълон қилинмоқда. Бу коммунистлар фаоллигини ҳамда меҳнат жамоалари иши учун масъулиятини оширишга кўмаклашмоқда.

Истиқомат жойларида таъсирни кучайтириш ва аҳоли билан алоқани мустаҳкамлаш учун 30 та ҳудудий партия ташкилоти тузилди, бошланғич партия ташкилотлари котибларининг 26 та ҳудудий-тармоқ кенгашлари тузилди, халқ таълими муассасаларида бирлашган партия ташкилотлари барпо этилди. Совет ва хўжалик идоралари раҳбар коммунистларини тайинлаш ва ўзгартириш, партия комитетлари аппарати кадрларини тайинлаш чоғида ошкоралик кўпроқ бўлиб қолди, бунда бошланғич партия ташкилотларининг ва жамоат ташкилотларининг, меҳнат жамоалари ўзини ўзи бошқариш органларининг фикри ҳар томонлама ҳисобга олинмоқда.

Партия комитетлари юқори партия ва давлат идораларининг вазиятни барқарорлаштиришга, бозор муносабатларига ўтиш шароитида аҳоли ижтимоий ҳимоясини таъминлашга ва хўжалик воситаларини қайта қуришга, партия сафларини жипслаштиришга, белгиланган дастурлар амалга оширилиши учун коммунист раҳбарлар масъулиятини оширишга қаратилган қарорларини, Ўзбекистон ССР Президентининг шу хусусдаги фармонларини тушунтириш ва амалга оширишга кўпроқ эътибор берадиган бўлиб қолди.

Сўнгги йилдагина корхоналарнинг кичик цехлари ва филиалларини ташкил этиш натижасида 19 минг киши ишга жойлаштирилди, 400 километрдан ортиқ газ қувури ва 260 километр сув қувури шоҳобчалари барпо этилди, 311 минг оила ер участкалари олди. Кам таъминланган фуқароларнинг, талабалар ва ўқувчи ёшларнинг, кўп болали оилалар ва пенсионерларнинг турмуш даражасини сақлаб қолиш тадбирлари амалга оширилмоқда.

Шу билан бир вақтда Марказий назорат комиссиясининг раёсати Андижон вилоят партия ташкилоти коммунист раҳбарларининг эътиборини Ўзбекистон Компартияси XXII съездида ўртага қўйилган ғоявий муштараклик, онгли партия интизоми, партиявий ўртоқлик негизида ҳаракат қилувчи ўзини ўзи бошқарувчи сиёсий ташкилот сифатида партия тўғрисидаги қоидаларни амалга оширишда шаҳар ва район партия комитетлари фаолиятининг шакллари ва усулларини қайта қуришдаги сусткашликка қаратди.

Ўзбекистон Компартияси Уставида, КПССнинг сўнгги меъёрий-методик ҳужжатларида бошланғич партия ташкилотларининг ўз ички партиявий фаолиятини қуришдаги аниқ ҳуқуқлари белгилаб берилганига қарамай, уларнинг кўплари сайлаб қўйиладиган органлар ва партия комитетларининг аппарати аниқ-равшан ёрдам бермаётганлиги сабабли бу ҳуқуқлардан фойдаланмаётирлар, коммунистларнинг фаоллигини ошириш ва ташаббускорлигини ривожлантиришнинг, партия сафларида уюшқоқликни, интизом ва масъулиятни таъминлашнинг демократик воситалари тўла ишга солинмаган. Ҳозирги вақтда халқ кундалик турмушининг энг ўткир масалалари ҳал қилинаётган меҳнат жамоаларида, Советларда коммунистларнинг овози баъзан баралла эшитилмаяпти. Текширилган партия ташкилотларининг кўпчилигида ўз шароитига мослаштирилган ҳаракат дастури йўқ, партия комитетлари ва бюроларининг йиғилишларида, мажлисларида ҳамиша ҳам долзарб муаммолар кўтариб чиқилмайди, коммунист раҳбарларнинг ҳисоботларида уларнинг ишлаб чиқаришни такомиллаштиришдаги, меҳнат шароитини яхшилашдаги, сиёсий-тарбиявий ишлардаги иштироки масалалари эътибордан четда қолмоқда.

Танқид ва ўз-ўзини танқиднинг аҳамияти камайтириб юборилганлиги, партия аъзолари билан якка тартибда ишлашнинг бўшаштириб юборилганлиги партия ички демократиясини ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда. Кўпгина партия ташкилотларида коммунистларнинг мулоҳазалари ва таклифлари ҳисобга олиб борилмайди, қабул қилинган қарорларнинг бажарилиши тўғрисида улар хабардор қилинмайди. Оддий партия аъзоларининг фикрини менсимаслик, КПССга муҳолиф кучларнинг, популизм, диний кайфиятларнинг ғоялари ва шиорларининг тарқатилиши коммунистлар муайян қисми орасида саросима ва лоқайдликни келтириб чиқарди, партиявий интизомнинг бўшашиб кетишига ва Устав меъёрларининг бузилишига, шу жумладан, аъзолик бадалларини тўлашда партиявий интизомнинг бузилишига олиб келди. Бироқ, Устав талабларидан, ижтимоий ахлоқ меъёрларидан чекинишнинг ана шу ва бошқа фактларига ўз вақтида баҳо берилмаяпти.

Текшириш ўтказилган партия ташкилотларининг кўпчилиги ўзларига бериб қўйилган партияга қабул қилиш масалаларини мустақил ҳал этиш ҳуқуқларидан фойдалана олмаётирлар, партия комитетлари ҳам бу ишнинг сиёсий аҳамиятини камситмоқда. Бир қанча районлар ва шаҳарларда бошланғич ташкилотларнинг 30 фоиздан 70 фоизгача қисми янги кучлар билан тўлдирилмаганлиги тасодиф эмас.

Сўраб билиш ва коммунистлар билан суҳбатлар шуни кўрсатдики, шаҳар ва район партия комитетлари партия ташкилотлари фаолиятини мувофиқлаштириш дастурини ишлаб чиқмаганлар. Фаоллар ўқуви расмиятчилик билан олиб борилмоқда, энг яхши тажрибаларни умумлаштириш ва оммалаштиришга, жонли мулоқотга, ижодий баҳсларга, аниқ вазиятларни партия етакчилари билан биргаликда таҳлил этишга эътибор берилмаяпти. Ҳозирча котиблар кенгашлари фақат кундалик масалалар билан шуғулланмоқда, партия комитетларининг кўпгина комиссиялари ҳеч қандай иш қилмаяпти, улар партия ташкилотларининг ҳақиқий ёрдамчиларига айланмаган. Сайлаб қўйиладиган органларнинг аъзолари жойларда камдан-кам бўладилар, ўз иши ҳақида ҳисобот ва ахборот билан камдан-кам чиқадилар. Ўз навбатида уларни партия комитетлари таркибига тавсия қилган партия ташкилотлари ҳам ҳисобот талаб қилмаётир.

Шундай қилиб, Уставда кўзда тутилган ҳокимиятни юқоридан қуйига, коммунистларнинг ўзларига қайтариш, коммунистлар томонидан сайлаб қўйилган идоралар фаолиятини назорат қилиш вазифалари суст амалга оширилмоқда, деб таъкидланди Марказий назорат комиссиясининг раёсатида. Назорат комиссиялари Уставнинг янги талабларини, демократиялаш ва ошкоралик қоидаларини партия ички турмушига жорий этиш тўғрисида катта ғамхўрлик қилишлари лозим, бироқ уларнинг кўпчилиги ана шу муаммолардан ўзини четга олмоқда, бошланғич партия ташкилотларида эса назорат комиссиялари ҳали тузилмаган.

Марказий назорат комиссиясининг раёсати назорат гуруҳининг ушбу масалага доир хати вилоят партия комитети бюроси билан назорат комиссияси раёсатининг қўшма мажлисида кўриб чиқилганини маълумот учун қабул қилди. Доимий комиссияларнинг, ижтимоий-сиёсий марказларнинг ҳамда вилоят, шаҳар ва район партия комитетлари бўлимларининг ролини оширишга, ташкилотчилик ишларини кучайтиришга, бошланғич партия ташкилотларининг Устав талабларини амалда таъминлашга доир фаолиятини кучайтиришга қаратилган тадбирлар тасдиқланди ва амалга оширилмоқда.

Марказий назорат комиссияси раёсатининг мажлисида коммунистларнинг шикоят, аризалари кўриб чиқилди, Ўзбекистон Компартияси Марказий назорат комиссиясининг навбатдаги пленумига тайёргарлик билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг бешинчи сессияси

«ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СОЛИҚ ИДОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ НИЗОМ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Б. С. ҲАМИДОВ маърузаси

Ҳурматли депутат ўртоқлар!

Сизларга «Ўзбекистон давлат солиқ идоралари тўғрисида»ги Низомнинг лойиҳаси тарқатилган. Бу лойиҳа Олий Кенгашнинг молия, бюджет ва режа масалалари бўйича комитетида ва президиум мажлисида ҳар томонлама кўриб чиқилиб, муҳокама қилингандан сўнг сессияга тақдим этилди.

Давлат корхоналари, кооператив, майда, шахсий ва бошқа турдаги корхоналарнинг молиявий, иқтисодий фаолиятларини назорат қилиб ва уларнинг давлат билан бўлган муносабатларини солиқлар орқали йўлга солиб турувчи идора бўлиши керак деб ўйлаймиз.

Ўзбекистон ҳар қандай суверен давлат каби иқтисодий мустақил бўлиши учун йиғимлар ва солиқларни ўз вақтида ва тўлиқ тушиши устидан назорат қилиши муҳим аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам давлат солиқ идоралари тўғрисидаги ушбу Низомнинг лойиҳаси сизнинг муҳокамангизга қўйилмоқда.

Ҳозирги пайтда республика бюджети системасининг даромад қисмига тушувчи солиқ ва тўловларни ўз вақтида, белгиланган муддатларда йиғиб турувчи идора Молия вазирлиги қошида иш олиб бораяпти. Лекин уларнинг ҳаракатини, фаолиятини йўлга солиб, бошқариб борувчи, уларнинг ҳуқуқларини, вазифаларини ва масъулиятини белгилаб берувчи қонуний асосимиз йўқ.

Бизда бундай қонун ҳали қабул қилинган эмас. Корхона, ташкилот, уюшмалар, бошқа хилдаги корхоналар, ва фуқаролар билан давлат муносабати иқтисодий воситалар, шу жумладан, солиқлар орқали бошқарилиши лозим.

1990 йилда Молия вазирлиги системасида солиқ идоралари ташкил топди ва ишга тушиб кетди. Бу идоралар илгариги молия бўлимларида мавжуд бўлган давлат даромадлари инспекциялари асосида тузилди.

Солиқ идоралари томонидан 1990 йил мобайнида ўтказилган текширувлар натижасида ҳеч қаерда ҳисобда бўлмаган, яшириб қолдирилган даромадлар аниқланиб, қўшимча 135 миллион сўм Давлат бюджетига келиб тушди.

Бундан ташқари «Солиқ инспекцияларининг ҳуқуқлари, вазифалари ва масъулиятлари» Қонунига асосан ҳисоб-китобни бузганликлари, даромадларини яшириб кўрсатмаганликлари учун ҳамда бошқа молиявий қонунни бузишга йўл қўйганликлари учун етти мингга яқин корхона ва ташкилот раҳбарларига, масъул ходимларига бир миллион сўмдан ортиқ жарима солинди.

Лекин шунга қарамай ҳозирги кунда солиқ инспекциялари томонидан жамики корхона ва ташкилотларнинг 50—55 фоизигина ҳужжатлар асосида текширилди, холос.

Сизларнинг эътиборингизга ҳавола этилаётган Низом лойиҳасида биз солиқ соладиган ва уни йиғиштириб оладиган идораларни аниқ бир қонунга асосан иш олиб бориши кўзда тутилган. Унда уларнинг ҳуқуқлари аниқ чегараланиб, уларга юклатилган вазифалар номма-ном белгилаб қўйилган. Айни вақтда уларнинг масъулиятлари ҳам амалдаги қонунлар асосида аниқ кўрсатилган.

Яна шуниси муҳимки, Низомда республикамиз солиқ идораларининг мустақил эканлиги кўрсатилган, уларнинг кимларга бўйсуниши белгиланган.

Солиқ идоралари қаерда бир иш қилиниб даромад олинса, ўша ерда текшириш ўтказиш ҳуқуқига эга бўлиши керак. Корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари талаб қилинган тақдирда уларга зарур ҳужжатларни беришлари шарт. Бундан ташқари солиқ идораларига қўшимча фойда ва даромадларни яшириб, ҳисобни нотўғри кўрсатган ташкилотларнинг кассаларини муҳрлаб, баъзи ҳужжатларни экспертизага юбориш ҳуқуқи ҳам берилиши керак. Бу эса ҳисоб-китоб юритишда интизом ўрнатишга олиб келади.

Фойда олиш билан боғлиқ ишлаб чиқариш жойларида зарур бўлган тақдирда ҳужжатларни солиштирган ҳолда текшириш ўтказиш, савдо ва бошқа жойларда баҳоларни тўғри қўлланилишини текшириш ҳуқуқлари ҳам берилиши лозим.

Солиқ идораларига берилган ҳуқуқлардан фойдаланишга тўсқинлик қилган, молиявий, иқтисодий ва солиқ қонунларини бузган кимсаларга нисбатан молиявий ва маъмурий жарималар белгиланган. Қонунда белгиланган тартиб ва қоидалар қўпол равишда бузилган ҳолларда эса дастлабки тергов ишларини олиб бориш ҳуқуқи ҳам кўзда тутилган.

Буларнинг ҳаммаси солиқлар тўғрисидаги қонунчиликка қатъий риоя этилишига, тўғри ҳисоб-китоб юритишга, белгиланган солиқ ва бошқа тўловларнинг бюджетга ўз вақтида ўтказилишига хизмат қилади.

Солиқ идораларининг ходимлари юқорида айтиб ўтилган ҳуқуқ ва вазифаларни Ўзбекистон қонунлари чегарасидан чиқмаган ҳолда қўлланишлари ҳақида ёзма равишда мажбурият олиши, бошқача қилиб айтганда, қасамёд қилиши Низом лойиҳасида кўрсатиб ўтилган, айни вақтда уларнинг жавобгарлиги қатъий белгилаб қўйилган.

Шунинг учун ҳам сизларнинг эътиборингизга солиқ идораларига бериладиган ҳуқуқларни амалга ошириш учун маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги Ўзбекистон ССР кодексига, шунингдек, Ўзбекистон ССР жиноят-процессуал кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш қонунларининг лойиҳалари ҳавола этилмоқда.

Яна бир бор шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, биз бозор иқтисодиётига ўтиб борар эканмиз, давлат солиқ идораларини ҳам тинмай мустаҳкамлаб боришимиз керак.

Шунинг учун сизлардан тақдим этилаётган Низом лойиҳасини ва тегишли кодексларга ўзгартишлар киритиш қонун лойиҳаларини муҳокама этиб, таклифлар киритишингизни сўраймиз.

«ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг АЙРИМ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ тартибот масалалари комитетининг раиси Э. Ҳ. ҲАЛИЛОВ маърузаси

Ҳурматли депутат ўртоқлар!

Сизларга тарқатилган «Ўзбекистон ССРнинг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунининг лойиҳаси Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларнинг тақдимномаси ва бир гуруҳ халқ депутатларининг таклифлари асосида ишлаб чиқилди. Лойиҳада манфаатдор вазирликлар ва идораларнинг вилоятлар ижроия комитетлари ҳамда Тошкент шаҳар ижроия комитетининг, олимлар ва мутахассисларнинг мулоҳазалари ҳамда таклифлари эътиборга олинди.

Лойиҳада ҳуқуқнинг турли соҳалари юзасидан республика қонунларини такомиллаштиришга доир масалалар кўзда тутилган.

1989 йил 21 октябрда «Ўзбекистон ССР Давлат тили тўғрисида» Қонун қабул қилинган эди.

Мазкур Қонуннинг ўзбек исмлари, отасининг исми, фамилиялари бошқа тилларда ёзилишига оид ҳамда Ўзбекистон ССРнинг Давлат тилига ёки СССР халқларининг бошқа тилларига нисбатан душманлик ва менсимасликни тарғиб қилишни тақиқловчи 25-ва 27-моддаларига асосланиб, республиканинг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилмоқда.

Хусусан, Ўзбекистон ССРнинг никоҳ ва оила тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритилмоқдаки, бу қўшимчаларга мувофиқ миллий ўзбек анъаналарини ҳисобга олган ҳолда болага бувасининг ёки отасининг исми фамилия қилиб берилиши мумкин. Шуни таъкидлаш керакки, бу ҳуқуқдан ўз хоҳишига кўра Ўзбекистонда яшовчи бошқа миллат вакиллари ҳам, шунингдек, бола асраб олганлар ҳам фойдаланиши мумкин.

Ота-онасининг хоҳишига кўра, боланинг исмига «хон», «жон», «бек», «бону», «биби», «ой», «хўжа» ва бошқа қўшимча қўшиб ёзилиши, отасининг исми эса — отасининг исмига «ўғли», «қизи» сўзлари, «ий», «зода» қўшимчалари қўшилган ҳолда ёзилиши мумкин. Ўзбек исмлари, отасининг исми ва фамилияларнинг ёзилиши ўзбек тили талаффуз меъёрларига бўйсуниши аниқ белгилаб қўйилди.

Фуқароларнинг тарбия ва таълим беришда тилни эркин танлаш каби конституциявий ҳуқуқларини бузганлик учун, тилдан фойдаланишда тўсиқлар ва чекловлар қўйилгани учун жарима тариқасида маъмурий жазо бериш назарда тутилади. Бундай жазо фуқароларга эллик сўм миқдорида ва мансабдор шахсларга юз сўмгача жарима солиш ёхуд икки ой муддатга ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилишдан иборатдир. Уқтирилган жазо чоралари қўлланилганидан кейин 1 йил ичида шундай хатти-ҳаракатларни такрор содир этиш жиноий жавобгарликка ва тегишли жазо белгиланишига сабаб бўлади.

Фуқароларнинг шикоятлари, аризалари ва таклифларини кўриб чиқишдан иборат қонуний ҳуқуқларини таъминлаш мақсадида мансабдор шахсларга тилни билмасликни асос қилиб фуқароларнинг аризалари, шикоятлари ва таклифларини қабул қилишдан ҳамда қараб чиқишдан бош тортишлари ман этилади. Бундай хатти-ҳаракатлар содир этганликда айбдор шахсларга юз сўмгача миқдорда жарима солинади.

Ўзбекистон ССРнинг Давлат тилига ёки СССР халқларининг бошқа тилларига нисбатан душманлик ва менсимасликни тарғиб қилганлик учун жиноий жазо берилади. Илгари шундай ҳаракатлар учун ҳукм қилинган шахс томонидан ёки бир гуруҳ шахсларнинг олдиндан тил бириктириши йўли билан ёхуд техника воситаларидан, матбаа маҳсулотлари ва оммавий ташвиқот воситаларидан фойдаланиб, тилларга нисбатан душманлик ва менсимасликни тарғиб қилганлик 2 йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш ёки шу муддатга ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм этиш ё бўлмаса беш юз сўмдан минг сўмгача жарима солиш билан жазоланади.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг маълумотларига қараганда, сўнгги вақтларда динга нисбатан муросасизлик ва диний иншоотларни босиб олиб жамоат тартибини бузиш ҳамда талончилик қилиш ҳоллари тез-тез учраб турибди.

Ўзбекистон ССР фуқароларининг динга нисбатан эркин муносабатда бўлишдан иборат конституциявий ҳуқуқларини таъминлаш, динга нисбатан муросасизликнинг олдини олиш, шунингдек, жамоат тартибини сақлаш мақсадларида, республика Олий судининг таклифига кўра, динга нисбатан муросасизлик қилганлик учун жиноий жавобгарликка тортиш назарда тутилмоқда. Шу муносабат билан республика жиноят кодекси янги 147/2-модда билан тўлдирилади.

Шу моддани муҳокама қилиш чоғида комитет аъзолари унинг таҳририни қисман ўзгартириб, биринчи қисмидан «нафрат» сўзини чиқариб ташлаш керак, деган фикрга келдилар.

Ана шундай жиноят содир этганлик уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилиш ё бўлмаса уч минг сўмгача жарима солиш билан жазоланади. Диний эътиқод муносабати билан душманликни ташвиқот ва тарғибот қилганлик учун ҳам худди шу каби жазоланади. Айбни оғирлаштирадиган тарзда динга нисбатан муросасизлик, яъни зўрлик, ур-йиқит қилиб, бу ҳаракатларга балоғатга етмаганларни жалб этиб содир қилинган жиноятлар уч йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади.

Сессия арафасида А. Асқаров, А. Аъзамхўжаев, А. Қўчқоров, Х. Эшназаров, Б. Қодиров ва бошқа бир гуруҳ Ўзбекистон ССР халқ депутатлари қонун лойиҳасини таклиф этиш ташаббуси тартибида фуқароларнинг шахсий мол-мулкини ўғирлаганлик, бундай мол-мулкка нисбатан талончилик ва босқинчилик қилганлик учун жиноий жавобгарликни кучайтириш таклифини киритдилар.

Шунга мувофиқ лойиҳада такроран ёки гуруҳ бўлиб содир этилган ўғрилик ёки жабрланувчига катта зиён етказган ўғрилик учун мол-мулкини мусодара қилиб ёки мусодара қилмай уч йилдан олти йилгача озодликдан маҳрум этишни назарда тутиш таклиф этилган.

Уй-жойга ўғриликка тушганлик учун энг ками беш йил, кўпи етти йилгача озодликдан маҳрум этиш, алоҳида хавфли рецидивист томонидан содир этилган ўғрилик учун етти йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум этиш билан жазолаш кўзда тутилади. Амалдаги қонун нормаларида эса энг кам муддатлар икки йил ва тўрт йил қилиб белгиланган.

Талончилик ва босқинчилик учун жуда қаттиқ жазолар белгиланмоқда. Масалан, уй-жойга тушиб талончилик қилганлик учун беш йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум этиш белгиланмоқда (амалдаги қонунларда эса бу муддат уч йил ва саккиз йил қилиб белгиланган). Алоҳида хавфли рецидивист томонидан содир этилган талончилик етти йилдан ўн икки йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади (бу муддат аввал беш йил ва ўн йил қилиб белгиланган эди).

Бир гуруҳ шахслар томонидан ёки қурол ишлатиб содир этилган босқинчилик, шунингдек, бандитлик худди юқоридаги каби жазоланади.

Алоҳида хавфли рецидивист томонидан ёки оғир тан жароҳати етказиб содир қилинган босқинчилик саккиз йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади. Бундай жиноят учун энг кам жазо муддати олти йилдан саккиз йилгача ошди.

Давлат, кооператив, жамоат ёки фуқароларнинг шахсий мол-мулкига нисбатан таъмагирликнинг, ўғриликнинг, шунингдек, транспорт воситаларини олиб қочганликнинг жамият учун ўта хавфли эканлигини эътиборга олиб, булар оғир жиноятлар тоифасига киритилиши таклиф қилинади. Шу муносабат билан жиноят кодексининг тегишли моддаларига қўшимчалар киритилмоқда.

Саноат корхоналарининг хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтиши кўп минтақаларда мансабдор шахсларнинг вояга етмаганларни, шунингдек, озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшаганларни ишга қабул қилишдан бош тортишлари фактларини келтириб чиқармоқда, бу ҳол Ўзбекистон ССР прокуратурасининг фикрича, ишламаётганлар ўртасида жиноятчилик ўсиб бораётганлигининг сабабларидан биридир.

Шу муносабат билан Қонун лойиҳаси давлат идорасининг ёки иш билан таъминлайдиган бошқа идораларнинг қарорини бажармаганлиги учун мансабдор шахсларни маъмурий жазога тортишни назарда тутади.

1990 йил 31 октябрда қабул қилинган «Ўзбекистон ССРда халқ депутатларининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР Қонунига мувофиқ республиканинг айрим қонун ҳужжатларига депутатлик фаолияти кафолатларини таъминловчи ўзгартиш ва қўшимчалар киритилмоқда.

Хусусан, мансабдор шахсларнинг депутатлар олдидаги ўз вазифаларини бажармаганлиги ва депутатлик фаолияти кафолатларини бузганлик учун икки юз сўмдан беш юз сўмгача жарима солиш тарзида маъмурий жавобгарлик белгиланади. Ушбу масала комитет мажлисида кўриб чиқилаётган вақтда маъмурий жазо қўлланилгандан кейин бир йил ичида худди шундай хатти-ҳаракатлар такроран содир этилганлиги учун жавобгарлик таклиф қилинди. Бунда, тегишли равишда солинадиган жариманинг миқдорини ошириш уқтирилди.

Шундай қилиб, 187/5-модда қуйидагича мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилмоқда;

«Маъмурий жазо чоралари қўлланилгандан кейин бир йил давомида худди шундай хатти-ҳаракатларни такрор содир этганлик беш юз сўмдан минг сўмгача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади».

Республика жиноят-процессуал кодексида Ўзбекистон ССР ва Қорақалпоғистон АССР халқ депутатларининг ҳамда қуйи Советлар депутатларининг дахлсизлигини таъминлаш ўз ифодасини топган.

Кўрсатиладиган алоқа хизмати сифатига доир белгиланган нормалар ва давлат тармоқ стандартлари талабларини бузганлик учун маъмурий жавобгарлик жорий этиш кўзда тутилмоқда. Бу нарса республика маъмурий кодексининг 157/1-моддасида ўз ифодасини топган.

Мазкур масала муҳокама қилингандан кейин бу модданинг таҳрири бирмунча ўзгартирилди — унинг номи модда матнига мувофиқлаштирилди.

Республиканинг амалдаги қонунларига мувофиқ фуқаролар мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқига эгадир.

1989 йил 2 ноябрида қабул қилинган СССР Қонунига мувофиқ фуқароларга давлат бошқаруви идораларининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари устидан шикоят қилишга доир қўшимча ҳуқуқлар берилган.

Шунга асосланиб, Ўзбекистон ССР Қонуни лойиҳаси республика фуқаролик процессуал қонунчилигига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритишни назарда тутади.

Чунончи, башарти, фуқаро давлат бошқаруви идораларининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари туфайли ўз ҳуқуқларига зиён етказилган, деб ҳисобласа, унга шикоят билан судга мурожаат қилиш ҳуқуқи берилиши назарда тутилмоқда. Давлат бошқаруви идоралари ва мансабдор шахсларнинг фуқаронинг ғайриқонуний равишда ўз ҳуқуқларини амалга оширишдан маҳрум бўлишига ёки унинг зиммасига қандайдир ғайриқонуний вазифа юклатилишига сабаб бўлган коллегиал ёки якка тартибдаги хатти-ҳаракатлари судга шикоят қилиниши лозим бўлган хатти-ҳаракатларга киради (давлат бошқаруви идоралари ва мансабдор шахсларнинг меъёр тусидаги ҳужжатлари судга шикоят қилишга сабаб бўлиши мумкин эмаслиги аниқлаштирилган). Шикоят бериш тартиби ва муддатлари белгилаб берилган.

Меҳнат жамоасига фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиб судга шикоят билан мурожаат этиш ҳуқуқи берилади.

1990 йил 10 февралда қабул қилинган СССР ҳукуматининг қарори билан давлат пошлиналарининг ставкалари ўзгартирилган. Шунинг учун давлат пошлиналари миқдорини тартибга солувчи Ўзбекистон ССР фуқаролик процессуал кодексининг 88-моддаси мазкур қарор билан мувофиқлаштирилади.

Суд харажатларини тўлашдан озод этиладиган даъвогарларнинг рўйхати кенгайтирилди. Бу рўйхатга атроф муҳитни ифлослантириш туфайли давлатга етказилган зиённи қоплаш учун маблағлар ундиришга доир ишлар бўйича — Ўзбекистон ССР Давлат табиатни муҳофаза қилиш комитети ва унинг жойлардаги идоралари ҳамда нарх-наво интизомини бузиш натижасида кооперативлар томонидан асоссиз олинган даромадларни бюджет ҳисобига ундириб олишга доир ишлар бўйича — Ўзбекистон ССР Давлат нарх комитети ва унинг жойлардаги идоралари киритилади.

Иттифоқ нормасига биноан суд ижрочиларига қарздор ҳисобидан ҳақ тўлашга қарор қилинди. Бу ҳақ улар томонидан жиноий ишлар, фуқаролик ишлари, маъмурий ишлар ва нотариал идораларнинг ижроия ёзувлари бўйича Давлат бюджети ҳисобига, шунингдек, давлат, кооператив ва бошқа жамоат корхоналари ҳамда ташкилотлари, фуқаролар фойдасига ундирилган суммаларнинг беш фоизига тенг бўлади. Шу муносабат билан Ўзбекистон ССР фуқаролик процессуал кодекси 403-моддасига тегишли қўшимчалар киритилади.

Суд мажлисига ишда қатнашаётган шахсларнинг узрли сабабларсиз келмаганлиги учун, шунингдек, вакилнинг суд мажлисида ҳозир бўлишини таъминламаганликда айбдор бўлган мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги кучайтирилди.

Воситачилик савдосини кенгайтириш, аҳолида мавжуд бўлган молларни уюшган оборотга жалб этиш мақсадида воситачилик савдосига доир масалаларни тартибга солишда республика фуқаролик кодекси моддаларига айрим ўзгартишлар киритилмоқда. Хусусан, нафақат совет фуқароси, балки фуқаролиги бўлмаган шахслар ва чет элликлар ҳам воситачилик савдо шартномасининг қатнашчилари бўлишлари мумкинлиги назарда тутилмоқда. Комитетга тутилганлиги даражасидан қатъи назар, молларга сотиш нархини белгилаш ҳуқуқи берилмоқда. Қимматбаҳо буюмларга сотиш нархи амалдаги давлат чакана нархлари, молларнинг сифати ва аҳоли ўртасидаги харидоргирлигини ҳисобга олиб белгиланади.

Ушбу лойиҳани пухталаштириш чоғида кичик техник хатога йўл қўйилган, шу муносабат билан лойиҳанинг IV бўлимидаги 3-банд чиқариб ташланди. Шунинг учун 4-банд тегишли равишда 3-банд деб ҳисоблансин.

«Ўзбекистон ССРда мулкчилик тўғрисида»ги Қонунга асосланиб, республика фуқаролик кодексида фуқароларнинг мулки бўла олмайдиган мол-мулкнинг рўйхати белгиланган. Қурол-яроғлар, совуқ қуроллар, портловчи ва наркотик моддалар ва бошқалар ана шу рўйхатга киритилди. Шунингдек, енгил ва юк автомобиллари, уларга тиркаладиган прицеплар, автобуслар, тракторлар ва кажавали оғир мотоцикларга доир олди-сотди шартномаларини тасдиқлашнинг нотариал шакллари белгиланмоқда.

Ҳурматли депутат ўртоқлар!

Комитет ушбу Қонун лойиҳасини муҳокама қилиб, қабул этишингизни илтимос қилади.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг бешинчи сессияси

КОРХОНАЛАР, БИРЛАШМАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРДАН ОЛИНАДИГАН СОЛИҚЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН ССР ФУҚАРОЛАРИДАН, ХОРИЖИЙ ФУҚАРОЛАРДАН ВА ФУҚАРОЛИГИ БЎЛМАГАН ШАХСЛАРДАН ДАРОМАД СОЛИҒИ ОЛИШ ТЎҒРИСИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНЛАРИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДАГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ХУСУСИДА

Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Б. С. ҲАМИДОВ маърузаси

Депутат ўртоқлар!

Ҳаммангизга маълумки, халқ хўжалигининг бозор иқтисодиёти шароитига ўтказилиши муносабати билан шу йилдан бошлаб нарх-наво системасида кескин ўзгаришлар юз берди. Айниқса, чакана нархларнинг жиддий равишда ўсиши аҳоли турмуш даражасига салбий таъсир кўрсатди. Бу эса бошқа жумҳуриятлардаги ва Иттифоқдаги ўртача турмуш даражасига нисбатан бирмунча орқада қолган халқимиз учун оғир зарба бўлди.

Шуларни ҳисобга олган ҳолда жумҳурият ҳукумати аҳолини турмуш даражаси пасайиши оқибатларидан ижтимоий ҳимоя қилиш мақсадида бир қатор тадбирларни амалга оширди. Жумладан, корхоналар фойдасидан олинадиган солиқ миқдори аввалгига нисбатан камайтирилди. Аҳолининг иш ҳақидан олинадиган даромад солиғи миқдори ҳам анча камайди.

Шуни алоҳида айтмоқчиманки, биз назарда тутган ўзгартишлар натижасида аҳолидан олинадиган солиқлар миқдори яна 600 миллион сўм, корхона ва хўжаликлардан олинадиган солиқлар эса 700 миллион сўм қисқаради. Республика раҳбарияти республикамиз давлат бюджетининг ҳозирги жуда оғир ҳолатига қарамасдан аҳолига ва жамоаларга шундай молиявий енгиллик беришни лозим деб ўйлайди.

Бу чораларни амалга оширмоқ учун уларга қонуний куч бермоқ, яъни Олий Кенгашимиз томонидан ўтган сессияда қабул қилинган айрим қонунларимизга сизларнинг розиликларингиз билан тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш лозим.

Шу мақсадда ана шу ўзгартишлар ва қўшимчалар тўғрисида Қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, сизларнинг эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

«Корхона, бирлашма ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Қонунга қуйидаги ўзгартишлар киритилмоқда:

Қонунда корхона ва ташкилотлар фойдасидан тўланадиган 45 фоиз солиқ ўрнига уни 35 фоиз ҳажмида белгилаш таклиф қилинади. Олдин қабул қилинган Қонунда мулкчиликнинг ҳар хил шаклидаги корхоналарга иложи борича бир хил қарашга ҳаракат қилган эдик. Бугун қабул қилинаётган Қонунда ҳам шу принципларга амал қилингани ҳолда давлат корхоналари билан бир қаторда бошқа турдаги корхоналарга ҳам солиқ ставкаларини камайтириш кўзда тутилмоқда. Жумладан, 40 ва 45 фоиз солиқ тўловчи қўшма корхоналар иккинчи кварталдан бошлаб 35 фоиз солиқ тўлашади. Бу тадбир ҳозирги кунда жуда муҳим аҳамиятга эга. Чунки, бир томондан — «Чет эл инвестицияси тўғрисида»ги Қонунни қабул қилиб, иккинчи томондан чет эл инвесторларига солиқ тўлашда имтиёзлар бермасак, ҳеч қандай чет эл капитали республикамизга келмаслиги аниқ.

Ўртоқлар! Аввалги сессияда Тадбиркорлик тўғрисида ҳам Қонун қабул қилганмиз. Бу Қонун асосан ўрта, кичик ва хусусий корхоналарнинг иш фаолиятини тартибга солиб туради. Бозор муносабатига ўтиш вақтида тадбиркорликни ривожлантирмай туриб кўзда тутилган натижаларга эришишимиз қийин. Шу сабабли бугун кўриб чиқилаётган Қонунда бу турдаги корхоналардан ҳам солиқ ундириб олиш системасини ўзгартириш кўзда тутиляпти.

Ўртоқ депутатлар! Яна бир масала устида тўхталиб ўтмоқчиман. 35 фоиздан кам солиқ тўлайдиган кўп ташкилот ва корхоналардан олинадиган солиқ ставкаларини камайтириш тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига кўплаб мурожаатлар келмоқда. Шуни айтиш керакки, «Корхоналардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги республикамиз Қонунида Иттифоқ Қонунига қараганда анча кўп имтиёзлар кўзда тутилган. Масалан, самарадорлиги 30 фоизгача бўлган колхоз, совхоз ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари фойдаларидан атиги 10 фоиз миқдорида бюджетга пул тўлашади. Медицина, маданият, илм, физкультура ва спорт ташкилотлари эса — 25 фоиз.

Бундай имтиёзлар Иттифоқ қонунларида кўзда тутилмаган. Бугунги кунда бюджет дефицитини ҳисобга олган ҳолда улар учун солиқ ставкаларини янада пасайтириш ҳозирча нотўғри бўларди, деб ўйлаймиз.

Юқорида айтиб ўтганларимизни ҳисобга олиб, «Корхона, бирлашма ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Қонун 4-моддасининг биринчи бандига ва 5-моддасининг биринчи бандларига тегишли ўзгартишлар киритиляпти.

Маълумки, коммунал ва маҳаллий хўжаликка қарайдиган корхоналар маҳаллий Советлар ўрнатган тартибда солиқ тўлашлари керак. Шу сабабли «Корхоналардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги Қонунга ўзгартиш кўзда тутилган. Шунга асосан коммунал ва маҳаллий хўжалик корхоналаридан олинадиган солиқнинг ставкалари ҳам 35 фоиздан ошмаслиги керак.

Ҳурматли депутат ўртоқлар!

Аҳолидан олинадиган даромад солиғи бўйича қуйидаги ўзгартишларни киритиш таклиф этилмоқда:

Жумҳуриятимиз Қонунига мувофиқ солиқ солинмайдиган даромад минимуми 160 сўм қилиб белгиланган эди. Бу миқдор ўзгаришсиз қолдирилган. Лекин 161 сўмдан 1000 сўмгача маош оладиган фуқаролардан олинадиган даромад солиғи бирмунча камайтирилган. Эндиликда 1000 сўмгача бўлган иш ҳақидан 160 сўм чегириб ташланиб, қолган қисмидан 12 фоиз даромад солиғи олинади. Натижада жумҳуриятимиз ишчи ва хизматчилари шу йил 1 апрелгача амал қилинган Қонунга нисбатан 600 миллион сўм атрофида кам солиқ тўлайдилар. Шу муносабат билан Қонуннинг 4-моддаси биринчи бандига ва 8-моддасининг биринчи бандига тегишли ўзгартишлар киритиляпти.

Аҳолидан келаётган кўплаб таклифларни кўриб чиқиб, комиссия бу масалани яна бир марта чуқур ўрганди. Сизларга маълумки, қабул қилинган Қонуннинг 8-моддасида солиқлар учта жадвалда кўрсатилган эди. Сизларга тарқатилган лойиҳада эса ягона солиқ миқдорлари белгиланган.

йиллик даромад миқдори	солиқ миқдори	
	янгиси	лойиҳадагиси
12000 сўмгача	даромаддан 12,0 фоиз	даромаддан 15,0 фоиз
12001 сўмдан 24000 сўмгача	1440 сўм плюс 1200 сўмдан ортган қисмидан 15 фоиз	1536 сўм плюс 12000 сўмдан ошган қисмидан 20 фоиз ва 30 фоизгача
24001 сўмдан 36000 сўмгача	3240 сўм плюс 24000 сўмдан ортган қисмидан 20 фоиз	4536 сўм плюс 24000 сўмдан ортган қисмидан 30 фоиздан 40 фоизгача
36001 сўмдан юқори	5640 сўм плюс 36000 сўмдан ошган қисмидан 30 фоиз	9336 сўм плюс 36000 сўмдан ортган қисмидан 50 фоиз

Юқорида келтирилган барча даромадлардан солиқ ҳисоблашдан олдин 1920 сўм миқдордаги даромад чиқариб ташланади. Яъни, даромаднинг шу қисмидан асосий иш жойи бўйича солиқ олинмайди.

Шундай қилиб солиқ ставкасининг энг юқори даражасини 30 фоиздан оширмаслик таклиф этилмоқда.

Чакана нархлар ислоҳотининг оқибатларини ҳисобга олиб, аҳолига қўшимча ёрдам бериш мақсадида солиққа тортилмайдиган моддий ёрдам пулини 500 сўмдан 1000 сўмгача ошириш кўзда тутилган.

Булардан ташқари кўпгина фуқароларнинг истакларини ҳисобга олиб, болалигида концлагерда бўлганларни ҳам даромад солиғи тўлашдан бутунлай озод қилиш, яъни Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига тенглаштириш кўзда тутилган.

Ушбу Қонун лойиҳаси бўйича ўриндошлик йўли билан ишлайдиган фуқаролардан олинадиган даромад солиғи миқдори ҳам бироз ўзгартирилган. Ҳозирги лойиҳамиз бўйича асосий иш жойида ҳам ва ўриндошлик йўли билан ишлайдиган иш жойида ҳам бир хил, яъни 12 фоиз солиқ олиниши кўзда тутилган. Бу ҳисоб-китоб ишини ҳам осонлаштиради.

Қонуннинг 15-моддасида аҳолини давлат банкларидаги омонатлари учун оладиган даромадлари солиқдан озод қилинган. Биз бу ҳолни бошқа барча турдаги банклардаги омонатларга ҳам қўллашни таклиф қиламиз.

Депутат ўртоқлар! Қонуннинг бошқа бандларига ҳам айрим ўзгартишлар киритилган. Улар сизларга тарқатилган Қонун лойиҳасида кўрсатилган. Шу сабабдан бу ўзгартишларга алоҳида тўхталиб ўтишга ҳожат йўқ деб ўйлайман.

Киритилган таклифларни муҳокама қилиб тегишли қарор қабул қилишингизни сўрайман.

• Илмий равнақ ва янгича тафаккур

ИНСОН КАМОЛОТИ ЙЎЛИДА

Бугун Тошкентда «Илмий равнақ ва янгича тафаккур» Бутуниттифоқ илмий-амалий анжумани ўз ишини бошлайди. Унда мамлакатимизнинг атоқли олимлари — файласуфлар, адабиёт, маданият ва санъат арбоблари иштирок этадилар.

Фан-техника тараққиёти мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришнинг асосий воситасидир. Бу совет фани олдига масъулиятли, чинакам тарихий аҳамиятга эга бўлган вазифа қўяётир.

Гап фан ва техника ютуқларини шунчаки ўзлаштириб олиш ҳақида эмас, балки фан-техника инқилоби жараёнини эгаллаш ва унинг авж олишини жадаллаштириш, уни бошқариш ҳақида бормоқда. Масалага бундай ёндашиш эътиборни ҳозирги замон фанининг асосий, белгиловчи хусусиятларини очиш ҳамда таҳлил қилишга қаратади.

Бизнинг давримизда табиатшунослик мисли кўрилмаган юксак суръатлар билан ривожланмоқда — янги кашфиётлар тўлқини кучайиб бормоқда, тадқиқотда янги йўналишлар узлуксиз вужудга келиб турибди, улар доираси кенг бўлиб, оддий заррачалар структурасидан то космологик тузилмаларнинг эволюциясигача, хўжайранинг молекуляр структурасидан то биогеоценозларгача ўз ичига олади.

Ҳозирги табиатшунослик янги инқилобий ўзгаришларни бошдан кечирмоқда. Бу ўзгаришлар орасида аввало оддий заррачалар физикаси, астрофизика, биохимия, молекуляр биология, генетика, бошқаришнинг умумий назарияси эришган энг янги ютуқларни кўрсатиш кифоя. Оддий заррачалар физикаси соҳасидаги тадқиқотлар айниқса ҳайратомуздир. Бу соҳадаги кашфиётлар ҳозирги вақтда яхши ўрганилган атом системалари доирасидан ташқаридаги янада чуқурроқ физикавий қонуниятларни билишга олиб боради.

Бошқарувчи мураккаб системалар тўғрисидаги тасаввурларимизни такомиллаштириш жараёнида вужудга келадиган умумлаштирувчи ғоялар биринчи навбатда ҳозирги биологияда билимларни синтез қилиш учун ғоят муҳим роль ўйнайди.

Кейинги йилларда генлар инженерияси (биотехнология) деб ном олган тадқиқотлар жараёнида асосий масалалар қўйилди. Мутахассисларнинг эътироф этишича, бу тадқиқотлар ирсият ҳодисаларини ўрганишда мутлақо янги имкониятлар очиб беради ва айни вақтда илмий-тадқиқотлар йўналишига ва уларни тартибга солиб туришга доир ғоят масъулиятли масалалар қўяди.

Фандаги янги кашфиётларнинг аҳамияти фақат уларнинг моддий объектлар ва тизимлар янги синфи эга бўлган хусусиятлар ва қонуниятларни очиқ кўрсатиб беришдангина иборат эмас. Янгини билиш одамга билимларни янада илгари силжитишда кенг имкониятлар яратиб бериши билан принципиал аҳамиятга эгадир. Янги ютуқлар ва кашфиётларнинг ниҳоятда муҳим қиммати шундаки, улар дунёни янгича ва ғоят ўзгача куришга олиб боради, илгари қўлланилмаган тадқиқот ва амалий ҳаракат усулларини келтириб чиқаради.

Ҳозирги табиатшуносликнинг ютуқларини тушуниб етиш, унинг муҳим хусусиятларини очиш чуқур, мураккаб ишдир.

Электрон-ҳисоблаш машиналари бутун илмий-тадқиқотлар комплексига жадал суратда кириб келаётганлиги ҳам табиатшуносликни ривожлантиришдаги ҳозирги босқичнинг жуда муҳим хусусиятидир.

Бу янгиликларнинг моҳиятини очиш илмий усулнинг ролини ва аҳамиятини англаш билан бевосита боғлиқдир. Чунки фан ўзига хос ҳаракат санъатидир. Фаолиятнинг ҳар бир турида бўлганидек, бу соҳада ҳам аввало усул муҳимдир. Усуллар умуман қоида ва принциплар асосида одамнинг фаолияти тартибга солинади, мумкин бўладиган ҳолга келтирилади, аниқ мақсадга қаратилади ва онгли тус берилади.

ЭҲМ пайдо бўлиши билан фанда назарий таҳлил имкониятлари ортиб кетди. Воқеликни назарий жиҳатдан такрор ҳосил қилиш услублари, уни назарий тасвирлашнинг бошланғич тили ҳам интенсив равишда такомиллашиб бормоқда.

Мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-маданий ҳаётида янгиланиш, тозаланиш, покланиш жараёни кечмоқда. Бу шароитда мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг муҳим воситаси бўлиб келган фан-техниканинг аҳамияти янада ошади. Зотан, фан-техника тараққиёти, жумладан, табиатшунослик эртанги кун ишлаб чиқаришининг техник воситалари ва технологик жараёнларини ўзида намоён қилади. Бинобарин, келгусида атом машинасозлиги, радио-техника ва электрон саноати, лазер техникаси, микробиологик технология ва синтетик материаллар ишлаб чиқариш янада ривожланади. Шубҳасиз, бу жараёнлар инсон иштирокисиз амалга ошмайди. Айни пайтда фан-техника тараққиёти жамият ва инсон ҳаётининг барча соҳаларига кенг кўламли таъсир кўрсатади. Демак, фан-техника тараққий этгани сари инсоннинг ҳам ижтимоий моҳияти ошиб боради.

Ҳозирги замон илмий тафаккури шароитида табиатшунослик ва маданиятнинг ўзаро муносабатлари муҳим масаладир. Ҳамма билимлар тизими инсон фаолияти кўзгусида яхшироқ кўринади. Зеро, фан инсон фаолиятининг муҳим компоненти сифатида ишлаб чиқариш жараёнларигагина эмас, балки ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг бошқа соҳаларидаги талаб ва эҳтиёжларни қондириш ва назарий фикрлашга хизмат қилади. Фан маданий-тарихий жараён сифатида маданиятнинг бошқа омиллари билан ўзаро алоқадорликда намоён бўлади. Хуллас, фан-техника инсоннинг ҳар томонлама ривожланиши учун кенг истиқболлар очади.

Минг йиллардан бери ҳақиқат деб аталмиш инсон қадриятларига ҳурмат, уларнинг мукаммал қарор топиши учун кураш боради. Бу кураш табиий-илмий изланишлар билан қўшилиб, чатишиб кетган. Зотан, табиатшунослик инсоннинг ахлоқий сифатлари шаклланишига таъсир кўрсатади. Инсоннинг ахлоқий қадриятлари олимларнинг табиий-илмий билимларга муносабати билан чегараланиб қолмасдан, илмий тадқиқотлар олиб боришларида ҳам роль ўйнайди. Кашфиётлар учун кураш салоҳиятли олимларнинг бу йўлда сарфлайдиган куч-қувватини бирлаштиришни тақозо этади. Бунда ижодкорликнинг жамоа тури намоён бўлади.

Ҳозирги пайтда фанлар ўртасидаги яқинлашув инсоний муносабатларда янги қадриятлар пайдо бўлишига таъсир ўтказмоқда. Бу қадриятлар инсон фаолиятидаги ижодий жараёнларга асосланади. Ижодкорлик меҳнатининг муҳим қирраси сифатида инсон турмуш тарзини ўзгартиришга хизмат қилаётир. Табиий-илмий билимлар асосларини ўзлаштиришга интилиш ҳозир ўзини маданиятли ҳисоблаган ҳар бир кишининг муҳим фазилатидир.

Ю. САЧКОВ,
СССР Фанлар академияси Фалсафа институти бўлим мудири, фалсафа фанлари доктори, профессор.

Ў. ҲАЙДАРОВ,
Тошкент Давлат дорилфунуни доценти, фалсафа фанлари доктори.

• *Тадбиркорлар табиий офат оқибатларини қандай тугатишяпти?*

ЭЛ БОШИГА ИШ ТУШСА...

— Ҳорманглар-ов!

Гулимбой кафтини пешонасига соябон қилиб, овоз келган томонга тикилди. Раис Қўчқор Қуронбоев экан. У катта тутнинг тагидан шарқираб оқиб ётган ариқдан ҳатлаб ўтди-да, эндигина ердан бодроқ бўлиб кўтарилиб келаётган ниҳолларни авайлаб ўтиб бригада бошлиғи турган ёққа кела бошлади. Гулимбой пешонасига танғиб олган даструмолини ечиб, офтобдан бўғриққан юз-кўзларини артди. Раис билан омонлашаркан, шикоятомуз деди:

— Кун ҳам нақ ёндираман деяптими? Ниҳоллар чин баргини чиқарганда ҳам майли эди-я, ариқ олиб сув тараворардик.

— Кўпам нолийверма, суғориш бўлса қочмас,— Қўчқор Қуронбоев бармоқларини ерга чуқур ботириб тупроқни олди, уни эзиб-эзиб кўраркан, мамнун жилмайди. — Нами яна бир ҳафтага чидайди. Унгача ниҳолларинг чинбарг ҳам чиқариб олар. Ана ундан кейин бир бошдан ишловини бераверасан... Ё дарров эсингдан чиқардингми? — У яна бригада бошлиғига тикилди.

— Йўғе, ёшулли, у кунларни унутиб бўлармиди? Бир ой тортган азобимизни-я? Йў-ўқ... Ўша кунлар мана бу еримга, — у пешонасини бармоғи билан ниқтаб кўрсатди,— сира ўчмайдиган бўлиб муҳрланиб қолган.

...Дарҳақиқат ўша кунларни, куну-тун сира ҳам тиним бўлмаган, азоб-уқубати нақд бир йилга татийдиган кунларни унутиб бўларканми? Раиснинг юзи тундлашиб, шундоқ ҳам қисиқ кўзлари янаям қисилиб кетди. Хўжалик апрель ойида районда биринчи бўлиб 1095 гектар ерга чигит экиб бўлганди... Уруғ энди иш урганда эзиб ёмғир ёғди. Ерни селгитиб, қатқалоқни юмшатиб улгурмай ҳавога яна булут чиқди. Ҳаккам-дуккам сепалаб турган ёмғир кўп ўтмай селга айланди. Эртаги куни қатқалоқ мурғак ниҳолларнинг бўғзидан бўға бошлади. Каттадан-кичик далага отланиб, ким кетмон, ким теша билан яна ер юмшатди. Энди енгил нафас оламан деганда тўс-тўпалон билан дўл уриб берди. Қўчқор ака кейинроқ ҳисоблаб чиқди. Бир ойнинг ичида ҳар куни беш-олти марталаб жала ёғибди. Бу ҳам ҳолва экан. Уч марта дўл уриб берди. Бўйи бир қарич бўлиб қолганда худди кимдир атайлаб қайчи билан қирқиб чиққандек таг-тугидан узилган ниҳоллар ер билан битта бўлди, 610 гектар пахтазорда сув тиззага чиқди. Шунча ерни уч марта бузиб қайта-қайта чигит экишди, сел пайпаслаб кетган, эпақага келтирса бўладиган 485 гектар майдондаги ғўзаларнинг қатқалоғини деярли ҳар куни юмшатишга тўғри келди. Айниқса охирги ёққан дўлнинг зарарига чидаб бўлмади. Боғдаги мевалар кунпаякун бўлди. Соғ қолган ғўзалар ҳам кўп ўтмай қурий бошлади. Шу куннинг эртасига Урганч ва Шоватдан партия ва ҳукумат раҳбарлари, мутахассислар келиб, ҳамма далаларни бирма-бир кўздан кечириб чиқишди. Аҳвол ниҳоятда ночор эди.

— Бу бало фақат сизларгагина эмас, вилоятдаги деярли барча хўжаликларнинг бошига ёғилди,— вилоят партия комитетининг котиби Ғайрат Машарипов хўжалик раиси Қўчқор Қуронбоевни аҳволдан хабардор қилмоқчи бўлди. — Агар 15—20 кун олдин шу воқеа бўлганида сира ҳам ўйлаб ўтирмай, ерни бузиб қайта чигит экилаверарди. Афсуски, ҳозир май охирлаган, дўппини олиб қўйиб обдан ўйлаш керак. Хўш, мутахассислар буёғига қандай маслаҳат беришади?

— Ерни бузиб бошқа экин, масалан, маккамми, сабзавотми экиш керак. Бундан бошқа йўл йўқ энди. Ҳозир чигит экқан билан биринчи терими ноябрнинг бошларидагина бошлаш мумкин. Ўзингизга маълум, шу ойдан совуқ тушиб, пахтанинг сорти пасаяди, даромад ҳам шунга яраша бўлади,— вилоят агросаноат бирлашмасидан келган мутахассислардан бири масалани шу тарзда қатъий қилиб қўйди.

Ўртага оғир сукут чўкди. Нарироқда пайкалдаги сувни зовурга ҳайдаётган насоснинг овози янада қаттиқроқ эшитила бошлади. Ҳамма чуқур ўйга чўмганди. Гулимбой Рўзимов қуюқ қошлари чимирилиб, бармоқ билан нималарнидир ҳисоблаб бўлди-да, обком котибига нигоҳини қадади.

— Бу маслаҳат бизга бўлмайди,— деди у.— Негаки манави оғамлар айтганидек ҳамма ерга сабзавотми, қовун-тарвузми экдик ҳам дейлик. Фақат менинг бригадам шундай қилса йўриғи бошқа бўларди. Бутун хўжаликда 610 гектар ерни қайта экиш керак. Нима, 610 гектар сабзавот, полиз бўлсинми? Ҳозир Ғайрат оға айтдилар, бу бало воҳадаги ҳамма колхозларнинг бошига ёғилди деб. Демак бутун воҳанинг ярмидан кўпроғида сабзавот етиштириладими? Вилоятдаги консерва заводининг қуввати бўлса ҳаммага маълум. Шундай экан, шунча ердаги ҳосилни эплаш қўлимиздан келармикан? Бу ҳақда ўйлаб кўрдингларми?

— Бўлмаса бирор тайинли гап айтинг, шунга қараб режасини тузайлик.

— Мана мен айтаман ўша бўладиган гапни, — Қўчқор Қуронбоев одати бўйича бирин-сирин бармоғини букиб гап бошлади. — Ер нари борса уч кунда тобга келади. Яна уч кун деганда ҳамма майдонларга қайта чигит экиб бўламиз. Агар пахтанинг тезпишар С—47-27 навли уруғини топиб берсанглар бўлгани. Қўшимча ўғит, гўнг билан, қўшимча ишлов билан нари борса октябрнинг ўрталарида ёппасига очилиб берадиган қиламиз ғўзаларни. Яна шуни ҳам унутмайликки, табиатнинг ҳам ўзига яраша тош-тарозиси бўлади. Баҳор серёмғир бўлган бўлса, ёз иссиқ, кузнинг қуруқ бўлиши тайин. Бу ёғига табиатнинг ўзи деҳқонни қўллаб юборади. Ҳа, ишонаверинг гапларимга.

Улар пайкал бошида яна узоқ маслаҳатлашишди. Оддий колхозчими, механизаторми, вилоятдан келган тажрибали мутахассисми, хуллас даврадаги ҳар бир кишининг жиндек бўлса-да гапини тарозига солиб мулоҳаза қилиб кўришди. Охири шундай тўхтамга келишди: Эртага вилоятга Тошкентдан раҳбарлар, янада тажрибалироқ мутахассислар, олимларнинг келиши кутиляпти. Урганчда катта даврада йиғилиш бўлади. Унда хўжаликларнинг раислари, тажрибали бригада бошлиқлари ҳам қатнашадилар. Қўчқор Қуронбоев билан Гулимбой Рўзимов ана шу йиғилишда ўз фикрини айтишади. Кейин кўпчилик нима деса шу бўлади...

Охирги дўл ёққан куни вилоят партия комитети биринчи котиби, вилоят Кенгаши раиси Римма Худойберганова шошилинч тарзда обком бюроси билан вилоят Кенгашининг қўшма йиғилишини ўтказиб, йиғилиш қарори билан фавқулодда ҳолат эълон қилинган ва вилоят ижроия қўмитаси раиси Абдулла Искандаров бошчилигида махсус штаб тузиб унга табиий офат келтирган зарарни тугатиш ишларига раҳбарлик қилиш вазифаси топширилган эди. Штабга ижроқўм раҳбарлари, агросаноат бирлашмаси етакчи ходимлари, мутахассислар, тажрибали деҳқонлар киритилганди Шу куниёқ штаб аъзолари барча районларга чиқиб кетиб, дўл ёғиб ўтган ҳар бир бригада, ҳар бир хўжаликда бўлиб ҳақиқий аҳволни чуқур ўрганишди. Аҳвол мана бундай эди: вилоятда 139 минг гектар ер зарар кўрган, 22 минг гектар ердаги экин бутунлай йўқ бўлиб кетган. Бўрон, дўл ва сел Шовот, Янгибозор, Урганч, Хонқа ва Хива районларига айниқса кўп зарар етказди. Экинлар ғорат бўлди. Бўрон мактаблар, уй ва шийпонларнинг томларини кўчириб кетди, ариқ ва каналлар тўлиб-тошди.

Эртаси куни республика Президенти И. А. Каримов табиий офатдан зарар кўрган хўжаликлардаги аҳвол билан танишиш мақсадида Ўзбекистонга келган СССР Бош вазири В. С. Павлов ҳамда жумҳурият ҳукумати аъзолари билан бирга Урганчга етиб келишди. Кечқурун эса вилоят марказида партия-хўжалик фаолларининг йиғилиши бўлди. Воқеа ҳаммага маълум бўлгани сабабли сўзга чиққан ҳар бир нотиқ қилиниши зарур бўлган ишлар ҳақидагина фикр билдирди. Йиғилиш шундай қарорга келди: гарчи дастлаб 25—30 минг гектар ерда чигитни қайта экиш режалаштирилган бўлса-да, мутахассислар маслаҳати билан ҳаккам-дуккам қолган ғўзаларни авайлаб-асраш парваришлаш, қаторларга қўл билан қўшимча чигит экиб чиқиш, энг кўп зарар кўрган 15 минг гектар ерга қисқа вақт ичида тезпишар навли уруғликни экиш, бошқа экинларни ҳам 3—4 кун ичида тўғрилаб олиш лозим. Йиғилишда вилоят деҳқонлари олдида турган вазифалар, уларга бериладиган ёрдам ҳақида очиқ-ойдин гапирилди. Хўжаликларга уруғлик чигит, етарли миқдорда минерал ўғит ва техника етказиб берилади. Табиий офат келтирган 121 миллион сўмлик зарар ҳукумат томонидан қопланади. Офатдан зарар кўрган ҳар бир оилани вилоят ижроия комитети ва агросаноат бирлашмаси ҳисобидан 200 сўмдан нақд пул, қурилиш материаллари билан таъминлашга қарор қилинди.

Яна бир янгилик шу бўлдики, фавқулодда штаб табиий офатга қарши кураш жараёнида юқоридан туриб давлат ва жамоа хўжаликлари ички ишларига аралашишни, уларга турли хил кўрсатмалар беришни тақиқлаб қўйди. «Деҳқон ўз ери шароитини ҳар қандай билимдон мутахассисдан ҳам яхши билади,— деди штаб бошлиғи Абдулла Искандаров.— Ери ва экини билан тиллаша оладиган деҳқонга фақат биз кўрсатадиган иқтисодий ёрдам зарур. Шунинг учун ҳам уларни ўғит, уруғлик ва техника билан етарлича таъминлашимиз керак». Дўл четлаб ўтган районлар ва хўжаликларнинг раҳбарлари шу йиғилишда қўшни хўжаликларга зарур миқдорда техника ва экиш экипажларини, инженер-техник ходимларни юбориш мажбуриятини қабул қилдилар.

...Орадан ярим ойча вақт ўтди. Вилоят партия комитетининг котиби Ғайрат Машарипов агросаноат бирлашмаси бошлиғи Райимбой Матрасулов билан бирга Шовот районидаги «Партия XIX съезди» жамоа хўжалигига келишди. Ўзлари деярли ҳар куни кўриб юрган далаларни яна бир бор синчковлик билан кўздан кечиришди. Май ойи ичида даласидан жилмаган деҳқонлар шу ерда, аммо манзара энди бутунлай бошқача эди. Пайкалларда тизимча тортилгандек ниҳоллар кўкарган, культивация қилиниб минерал ўғит ва гўнг билан тўйинган ғўзалар барқ уриб ўсаётган эди. Улар Гулимбой Рўзимовни культивация ўтказаётган механизаторнинг ишини текшириб юрган пайтида учратишди.

— Иккинчи чопиқни ҳам тугатаяпмиз,— деди у меҳмонлар билан омонлашаркан мамнун ҳолда.— Шундай бораверса эрта-индин ғўзамиз шоналаб ҳам қолади. Ўшандаги ваъдам—ваъда. Ғўзаларни октябрнинг ўрталарида ҳосил берадиган қилиб парваришлаймиз.

Бу ҳақиқий деҳқоннинг, кўпни кўрган тажрибали пахтакорнинг аҳди эди. Бундай кишилар бир сўз айтишмасин, айтишдими, вассалом, ваъдасининг уддасидан чиқмагунча сира ҳам тиниб-тинчимайди.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг бешинчи сессиясида республика Президенти И. А. Каримов шундай деди: «Республикамизда шу йил май—июнь ойларида бўлиб ўтган табиий офат оқибатларини тугатиш тўғрисида бир неча оғиз сўз. Етказилган умумий зиён 500 миллион сўмдан кўпроқ деб ҳисобланмоқда Бироқ бошпанасиз қолган кишиларнинг маҳрумликлари ва чеккан азоб-уқубатларини, кунни тунга улаб, далалардаги ҳосилни қутқарган, фалокатдан жабрланганларга ёрдам берган кишиларнинг фидокорона меҳнати ва қаҳрамонлигини (бу ерда шу сўзлар жуда ўринли деб ўйлайман) ҳеч нима билан ўлчаб бўлмайди. Мамлакат Бош министри В. С. Павлов Ўзбекистонда бўлганидан кейин Иттифоқ бизга ёрдам кўрсатди. Ушбу минбардан туриб шуни айтиш учун тўла асос борки, зарар кўрган шахсий хўжаликларга ва хусусий кишиларга компенсация тўла-тўкис ва кечиктирмай тўланади». Бу сўзлар республикамиздаги барча деҳқонлар қатори хоразмликларни ҳам руҳлантирмоқда.

Биз юқорида табиий офатдан зарар кўрган ерига экадиганини экиб, уни тўла ундириб олиб, парваришини қойиллатиб бажараётган Шоватдаги «Ленинизм», «Ленинград», «Москва», «Коммунизм», Янгибозордаги Куйбишев номли, «Ленинизм», Хонқадаги Ал-Хоразмий, Навоий номли ва бошқа қатор-қатор хўжаликлар аъзоларининг кейинги бир ой ичида кўрсатган жасорати ҳақида алоҳида-алоҳида тўхталиб ўтганимиз йўқ. Сирасини айтганда бунга ҳожат ҳам йўқ. Зеро, халқимиз билиб айтганидек, эр бошига иш тушганда этик билан сув кечганидек, Хоразмда ҳамма якдил бўлиб офатга қарши кунсини қалқон қилди, ҳамма бир бўлиб бўрон, сел ва дўл ғоратларини енга билди.

Р. ТУРСУНОВ,
А. ҚОРЖОВОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

— Бошларингга қилич келса ҳам тўғрисини айтларинг, айёрлик қилмагларинг, самимий бўлларинг, касбингга, дўстинг-га хиёнат қилмагларинг. Тўғри бўлсаларинг, қоқилмайсизлар, ўсасилар, туп қўйиб, палак ёзасилар.

Маданиятимиз жонкуярлари

ИБРАТ

Устоз журналист, етук, иродали инсон Зиёд Исломович Есенбоев ёшлар билан мулоқотда кўпинча шундай деб таъкидлайди. Буни етмиш йиллик баракали умри давомида сўздагина эмас, амалда ҳам кўрсатиб келмоқда. Керак бўлса соатлаб ўтириб, қўлёзмаларни эринмай ўқийди, таҳрир қилади. Эсимда, «Тошкент ҳақиқати» рўзномасида муҳаррир бўлган вақтлари, ҳеч эринмай, кунт билан кимнинг қандай ижодий режалари бор, ким нима ҳақда ўйлаяпти, яшаш шароити қандай, оила аъзолари кимлар, неча киши — ҳамма-ҳаммасидан хабардор бўлиб, ҳисобга олиб юради. Қалам ҳақи тақсимотида шулар ҳам эътиборга олинарди. Ўрни келганда, ўта қаттиққўллик қилади, лекин асоссиз бирор кимсанинг бурнини қонатганлигини билмайман, талабчанлик билан бирга чин мураббийларга хос меҳрибонлик ва эътибор кўрсатарди. Қизиқ, у қаттиқ койиган ҳам, лозим бўлса маъмурий чора ҳам кўради, лекин уларнинг заҳри бўлмасди, тикони йўқ эди. Айб қилган, хатога йўл қўйганлар кўрилган чорадан, эшитган гапларидан норози бўлиб юришмасди.

Қувлик нима, ғирромлик нима — билмайди у, кўнгли ёш болаларникидек оқ. Шундан бўлса керак, баъзан биров нима деса ишониб ҳам қолади, айримлар эса унинг ана шу хислатларидан фойдаланишади.

Табиат устозга етук инсонийлик фазилати билан бирга катта ташкилотчилик қобилиятини ҳам ато этган. «Тошкент ҳақиқати» рўзномасини таназзулга юз тутиб, тугаб битаётганда Зиёд акага топширишганди. Ушанда Зиёд ака йўқдан бор қилиш, янги жамоани ташкил этиш, кишилар бошини қовиштириш, ҳар хил рўзнома ва ойномалардан, ташкилотлардан келган, турли феъл-атворга, малака ва тажрибага эга бўлган ходимлар ўртасида иноқлик ва аҳилликни вужудга келтириш машаққатларини чидам ва сабот билан енгди. Орадан кўп йиллар ўтгандан сўнг, худди шундай вазиятга тушганимда — янги «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига муҳаррир этиб тайинланганимда мен ҳам буни ўз бошимдан кечирдим.

Кўп ўтмай «Тошкент ҳақиқати» одамлар оғзига тушди, жумҳуриятимиздаги кишилар, ўқимишли рўзномалардан бирига айланди.

Ўзбекистон Компартиясининг Марказий Комитети Зиёд Исломовични 1961 йили «Қизил Ўзбекистон» (ҳозирги «Совет Ўзбекистони») рўзномасига муҳаррир этиб тасдиқлади.

Суратда: Зиёд Исломович Есенбоев (ўнгда) қадрдонлари — машҳур ёзувчи ва жамоат арбоби, Ленин ҳамда СССР Давлат мукофотлари лауреати, СССР халқ депутати Чингиз Айтматов ҳамда Бутуниттифоқ вирусология илмий-тадқиқот институти Ўзбекистон бўлимининг директори, Ўзбекистон ва Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, республика меҳр-шафқат жамғармаси раиси, медицина фанлари доктори, профессор Шабот Хўжаев билан ўзаро мулоқотда.

Мазкур рўзномада унчалик кўп ишламаган бўлса-да Зиёд ака ўша ерда ҳам ўзига яраша из қолдирди.

«Ростини айтсам, Зиёд Исломовичдан ҳайиқардик,— деб ёзган эди узоқ йиллар шу рўзнома муҳаррир ўринбосари бўлиб ишлаган рафиқамиз Холбек Ёдгоров ўз хотираларидан бирида.— Лекин бу қўрқоқлик аломати эмасди, зинҳор бундай эмасди. Бу талабчан, меҳрибон дўстимизга бўлган иззат-эътиқодимизнинг аломати эди». Кейин Зиёд Исломович жумҳурият Матбуот давлат комитетининг раислиги вазифасига тайинланди. Яна йўқдан бор қилиш, янги ташкилотни барпо этиш, катта ва ишчан жамоани вужудга келтириш ташвишлари...

Бу вазифада Зиёд Исломович 21 йилдан зиёдроқ ишлади. Район ва вилоят марказларида янги босмахоналар барпо этиш, уларни замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш, мутахассислар етиштириш, китобларни чоп этиш ҳамда китоб савдоси ишларини яхшилаш борасида қўлидан келган ҳамма тадбирни кўрди. Айниқса, ўша йиллари у кенг партиявий ва жамоат топшириқларини бажарди. Ўзбекистон Компартиясининг XVI, XVII, XVIII, XIX ва XX съездларида жумҳурият фирқа Марказий Комитетининг аъзоси ва қаторасига беш бор Ўзбекистон ССР Олий Кенгашига депутат этиб сайланди. Ленин ордени, икки марта Меҳнат Қизил Байроқ ва Қизил Юлдуз, «Халқлар дўстлиги» орденлари, қатор медаллар билан мукофотланган. У Беруний номли жумҳурият Давлат мукофотининг лауреати, республикада хизмат кўрсатган маданият ходими фахрий унвонига эга. 1962 йилдан то 1984 йилгача республикамиз Журналистлар уюшмасига раислик ва СССР журналистлар уюшмаси секретарлик қилди.

ОДАМнинг ёши бир жойга боргач, босиб ўтилган йўлга назар ташлаш, сарҳисоб қилиши, тўғри яшадимми, одамлар розими мендан, ҳаётда қандай из қолдирдим, деб ўз-ўзидан сўраши табиий бир ҳол. Шундай кезларда устоз шахсий архивини варақлайди: сон-саноқсиз расмлар, турли йилларда келган хатлар, телеграммалар... Улар орасида Улуғ Ватан урушининг бошидан охиригача фронтларда бўлганини эслатадиганлари айниқса таъсирли. Улар ҳаётдаги қанчадан-қанча ҳаяжонли воқеаларни, учрашувларни тасаввурда жонлантиради.

Хатлар сон-саноқсиз: шогирдлардан, ҳамкасблардан, фронтда орттирилган жанговар дўстлардан... Вақт ўтиши билан, бироз сарғайиб қолган саҳифаларни варақлайман. Уларда шогирдларнинг, дўсту ёрларнинг меҳр тўла, муҳаббат тўла дил сўзлари.

«Ёш қаламкашларнинг меҳрибон мураббийси азиз Зиёд Исломович, — деб ёзишибди ТошДУ журналистика бўлими қалдирғочлари номидан ташаббускор группа аъзолари. — Сиз бизга журналистнинг илк қаламини тутқаздингиз, газетачилик сабоқларини чидам билан, устозининг қаттиқ қўллилиги-ю, қалб меҳри билан ўргатдингиз. Бугина эмас, биз Сиздан чуқур партиявийлик, қатъиятлик, дадиллик ва принципиалликни, одамийлик, дўстпарварлик, бағри кенглик ва беминнат саховатни, карамни — хуллас, катта ҳаёт дарсини ўргандик ва ўрганяпмиз».

Халқ орасида амалга минган дўст — йўқотилган дўст деган гап юради. Биз Зиёд акани ҳар хил — катта-кичик, баланд-паст амалларда кўрдик. Диёнат юзасидан айтиш керакки, у қаерда, қайси мартабада бўлмасин — ҳамиша ва ҳаммавақт бирдек: ўша-ўша бағри кенглик, ғараз нима, ҳасад нима билмаслик, ўзидан кечиб бўлса ҳам ўзгаларга ёрдамга ҳамма вақт ҳозиру нозир турди.

Бенуқсон дўст ахтарган — дўстсиз қолади, дейди халқимиз. Зиёд ака ҳам жонли инсон. Одатда ишнинг юришиб, бахтинг чопиб турса, «дўстлар» кўпаяди, омадинг кетса-чи?.. Устозни биз ҳар хил ҳолатларда кўрдик. Битта-иккита йўлда орттирилган ҳамроҳларни ҳисобга олмаганда, ҳаёт деб аталмиш мураккаб сўқмоқларда орттирган дўстлари боягибоягидек унга содиқ қолди.

Табиатан қувноқ, сўзамол мураббий ҳамон ёшларга хос ғайрат билан меҳнат қиляпти. «Ўзбекистон матбуоти» ойномасининг бош муҳаррири Зиёд Исломович Есенбоев ўз хизмат бурчи бўйича ҳам, юрак амри, табиат ато этган ажойиб фазилати билан ҳам жумҳурият журналистларига баҳоли қудрат мураббийлик қиляпти.

Зиёд ака ўрнак олса, ҳавас қилса арзигулик оила бошлиғи. Турмуш ўртоғи Тозагул ая билан олти фарзанд ўстириб тарбияладилар. Ҳозир уч нафари фан номзоди, 14 неваранинг бувижони ва бувижони улар.

Шогирдлар ҳамон унинг ёнига ошиқади. Бундай бахт ҳар кимга ҳам насиб этавермайди, у бозорда сотилмайди, буйруқ билан амалга оширилмайди. Ҳаётда нимаики юз берса, унинг ўзгармас қонуни асосида бўлади. Ҳар кимнинг меҳнатига, феълига яраша — ҳаёт қонуни ана шундай. Қарс икки қўлдан. Ҳар ким экканини олади. Умр бўйи самимийлик, садоқат, мурувват уруғини сепиб келган устоз яхшилик ва одамийлик деб аталмиш беназир бўстон меваларидан баҳраманд бўлмоқда. Унга куч-қувват, ғайрат-шижоат, қувноқлик, жўшқинлик, илҳом бахш этаётган бебаҳо манба ҳам худди шу.

Шундай бахт ҳар кимга ҳам насиб этсин!

Исмоил СУЛАЙМОНОВ.

ТОШКЕНТ ШАҲАР УРУШ, МЕҲНАТ ВА ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ФАХРИЙЛАРИ ЙИҒИЛИШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДАГИ БАРЧА УРУШ, МЕҲНАТ ВА ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ФАХРИЙЛАРИГА, МЕҲНАТКАШЛАРИГА ВА ЁШЛАРГА

МУРОЖААТИ

Ҳурматли ўртоқлар!

Қадрли уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар фахрийлари!

Бизнинг шонли ёшларимиз!

50 йил муқаддам гитлерчилар Германияси Ватанимизга уруш эълон қилмай тўсатдан ҳужум бошлади, СССРнинг бутун ғарбий чегараси бўйлаб ҳарбий ҳужум ҳаракатларини авж олдириб юборди. У бизнинг барча социалистик ғалабаларимизни йўқ қилишни, Совет Иттифоқини давлат сифатида тугатишни, СССР халқларини қул қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган эди.

Бутун совет халқи Ватанимиз озодлиги ва эркинлиги учун фашист босқинчиларига қарши курашга отланди.

Совет халқининг гитлерчилар Германиясига қарши муқаддас Улуғ Ватан уруши бошланди.

Бу инсоният тарихида энг даҳшатли, энг шафқатсиз, энг кўп қон тўкилган уруш бўлди, унда совет кишилари зиммасига жуда оғир синовлар тушди.

Фашистлар бошлаган уруш оловида миллионлаб совет кишилари ҳалок бўлди, минглаб шаҳар ва қишлоқлар вайрон қилинди, неча ўн минглаб заводлар, фабрикалар, халқимиз миллий бойлигини ташкил этган маданият муассасалари яксон этилди.

Бироқ совет кишилари, Коммунистик партия, совет тузуми бу синовларга шараф билан дош бердилар ҳамда ўз Ватанларининг шон-шуҳрати ва мустақиллиги учун курашда тарихий ғалабани қўлга киритдилар, уруш ва урушдан кейинги вайронагарчиликлар келтирган мислсиз қийинчиликларни енгиб ўтиб, қисқа муддатда вайрон бўлган халқ хўжалигини тикладилар, хароба шаҳарлар ва қишлоқларни қайтадан бунёд этдилар.

Фашизм устидан қозонилган Ғалабага Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам салмоқли ҳисса қўшдилар. Юз минглаб ўзбекистонликлар фронтга жўнаб кетишди, дастгоҳлар олдида, жамоа ва давлат хўжаликлари далаларида фидокорона меҳнат қилишди.

Ўзбекистон ҳудудида кўчириб келтирилган бир миллиондан ортиқ совет кишисини, 200 минг болани ва 200 тадан кўпроқ катта корхонани қабул қилиб жойлаштириш ҳар доим СССР барча халқлари байналмилал қардошлиги ҳамда дўстлигининг рамзи бўлиб хизмат қилади. Ана шу корхоналар қисқа муддат ичида ҳарбий маҳсулот ишлаб чиқара бошлаган эди.

Биз жумҳуриятимиз барча аҳолисини ана шу нарсаларнинг ҳаммасини доимо ёдда тутишга, ҳаётдан кўз юмган ва биз билан ёнма-ён яшаётган ҳар бир совет кишисининг фашизм устидан қозонилган Ғалабага қўшган ҳиссасига муносиб баҳо беришга чақирамиз.

Биз Ленинга ўрнатилган ёдгорликлар ва давлат рамзлари таҳқирланаётганлигидан ғазабланаяпмиз, маънавиятимиз ва маданиятимиз пасаяётганлиги, миллатлараро нифоқлар намоён бўлаётганлигидан ташвишланяпмиз.

Биз ҳозир ҳаёт бўлган Улуғ Ватан уруши аскарлари, аскарларнинг бевалари, фронт ичкарисида тер тўккан меҳнаткашларга ғамхўрлик кўрсатишга, ҳозирги нотинч давримизда тинчлик ҳамда фаровонликнинг садоқатли ва ишончли посбони — Совет Қуролли Кучларига ҳурмат бажо келтиришга чақирамиз.

Бизнинг ғамхўрлигимиз ҳар бир фахрий, шонли Совет Армиямиз ҳар бир жангчисининг қалбини иситсин.

Биз сиз, қадрли ўзбекистонликларни, жамият барча соғлом кучларини, буюк Ватанимиз тақдири қадрли бўлган барча кишиларнинг куч-ғайратларини бирлаштиришга чақирамиз.

Биз жамиятимизнинг ҳозирги танг аҳволини фақат биргаликда ва дўстликда енгиб ўтиб, барча совет кишилари яшаши ва меҳнат қилиши учун нормал шарт-шароит ярата оламиз.

УРУШ, МЕҲНАТ ВА ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ФАХРИЙЛАРИНИНГ ЙИҒИЛИШИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

Тошкент шаҳри, 1991 йил 20 июнь.

Аркадий Андреевич РИБАКОВ

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фани ва Тошкент давлат деҳқончилик дорилфунуни оғир жудоликка учради—Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан ва техника арбоби, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Аркадий Андреевич Рибаков 1991 йил 20 июнда 95 ёшида вафот этди.

А. А. Рибаков 1897 йилда Белоруссияда деҳқон оиласида туғилди. 1917 йилда қишлоқ хўжалик билим юртини, 1923 йилда эса К. А. Тимирязев номли Москва қишлоқ хўжалик академиясини битирди. 1943 йилда номзодлик, 1950 йилда эса докторлик диссертациясини ёқлади.

А. А. Рибаков 1931 йилдан Ўзбекистонда ишлай бошлади. 1945 йилдан 1953 йилга қадар Р. Р. Шредер номли мева ва резавор мевалар илмий-тадқиқот илмгоҳида бўлим мудири ва директор ўринбосари бўлди.

1951 йилдан 1988 йил май ойигача А. А. Рибаков Тошкент қишлоқ хўжалик илмгоҳи мевачилик ва узумчилик кафедрасига мудирлик қилиб келди. 1988 йилдан 1991 йилга қадар Тошкент давлат деҳқончилик дорилфунунида шу кафедра маслаҳатчи профессори бўлди.

Истеъдодли олим, тажрибали педагог ва моҳир ташкилотчи А. А. Рибаков мевашуносларнинг илмий мактабини ташкил этди, Ўрта Осиё жумҳуриятлари боғдорчилиги учун юқори малакали илмий кадрлар ва мутахассислар тайёрлашга катта ҳисса қўшди. У 4 фан доктори ва 33 фан номзодини тайёрлади, 160 дан ортиқ илмий асарлари эълон қилинди.

А. А. Рибаков ўз бурчини, топширилган ишни юксак масъулият билан бажариши, сезгирлиги, принципиаллиги, одамлар билан ишлай олиши ва камтарлиги туфайли дорилфунун профессор-ўқитувчилари ва талабаларининг, жумҳурият илмий жамоатчилиги ва ишлаб чиқариш ходимларининг ҳурматини қозонди.

Боғдорчиликни ривожлантиришдаги катта хизматлари, самарали илмий-педагогик фаолияти учун А. А. Рибаковга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан ва техника арбоби» фахрий унвони берилди. У иккита «Ҳурмат белгиси» ордени, бешта медаль, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатининг учта Фахрий ёрлиғи, «СССР қишлоқ хўжалик аълочиси» нишони билан тақдирланган эди.

Катта олим, тажрибали, педагог, ажойиб инсон Аркадий Андреевич Рибаковнинг порлоқ хотираси унинг шогирдлари, ҳамкасблари, дўстлари ва ўртоқлари қалбида ҳамиша сақланиб қолади.

Бир гуруҳ ўртоқлари.

ҚИШЛОҚДА ТИКУВ ЦЕХИ

Чортоқ тикувчилик-трикотаж фабрикаси маъмурияти қишлоқ аҳолисини ишга жалб қилиш мақсадида ўтган йили Ҳазратишоҳ қишлоғида цех очганди. Ушанда 76 нафар хотин-қиз ишга олиниб, болалар учун кийим-кечак тайёрлаш йўлга қўйилганди.

Бугунга келиб, мазкур цех бирмунча кенгайтирилди. Қўшимча ишчи кучи жалб қилинди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ҳам ўтган йилгига нисбатан анча ошди. Сифат яхшиланди. Айниқса, болалар учун ёзлик кийим-кечаклар харидоргир бўлиб кетди.

Айни пайтда цех жамоаси маҳсулот турларини кўпайтиришга ҳаракат қиляпти. Э. Қораҳўжаева, Ф. Ғиёсова, С. Улуғова, С. Маҳмудова сингари тажрибали ишчилар тайёрлаган замонавий услубдаги кўйлаклар истеъмолчиларга маъқул келаётир. Цех чеварлари йил охиригача 5 миллион 672 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга аҳд қилишган.

А. АСРОРОВ.
Наманган вилояти.

ХУШХАБАРЛАР

● СУРХОНДАРЁ

ИШ ҲАҚИГА—БУҒДОЙ

● ШЕРОБОД район «Октябрь 60 йиллиги» давлат хўжалигининг ишчиси Т. Шерқулов иш ҳақи сифатида хўжаликдан 1200 килограмм буғдой олди.

Бунинг учун Шерқулов далага ёки омборга бориб юрмади. Бригадир Бўрон Каттаевнинг ўзи янги ҳосилни одамлар хонадонига ташиб беришга бош-қош бўлди.

Бригада ўрамида 205 бош жон бор. Жумҳурият Президентининг аҳолига буғдой сотиш тўғрисидаги фармонидан келиб чиқиб, Каттаев ўз аъзолари учун хўжаликдан 20,5 тонна дон қабул қилиб олди.

— 400 гектар майдондаги буғдойзоримизнинг ҳосили яхши, — дейди хўжалик директори Очил Зиёқулов. — Аҳолига 500 тонна дон сотишни мўлжаллаяпмиз.

Шуниси қувончлики, Таллашқон қишлоғида қурилган янги тегирмон ҳам ишлай бошлади.

О. УСАНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

● ҚАШҚАДАРЁ

ФИЛАРМОНИЯ ҚАЙТА ТИКЛАНДИ

● ҚАРШИ. Яқинда Ўзбекистон ССР маданият вазирлиги буйруғи билан Қашқадарё вилояти филармонияси қайта ташкил этилди.

Кимнингдир таклифи билан бундан бир неча йил бурун Қашқадарё вилояти филармонияси Бухоро вилояти филармониясига қўшиб юборилганди. Вилоят меҳнаткашларининг кўпдан-кўп илтимослари ҳисобга олиниб давлат филармонияси яна қайта тикланди.

Вилоят ижроия комитети қарори билан М. Тошмуҳамедов номли мусиқали драма театрининг эски биноси филармонияга бериладиган бўлди. У хўжалик ҳисобида ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш шароитида ишлайди. Шунга кўра бу ерда пулли хизмат ҳам жорий этилмоқда. Жумладан, шу мақсадда бадиий устахоналар, бадиий ҳаваскорлар учун кийим-кечак тикиш цехи, овоз ёзиш студияси ва суратхона ташкил қилинмоқда.

ДАМ ОЛИШ МАСКАНИ

Жазирама ёз пайтлари соя-салқин оромгоҳларда мириқиб ҳордиқ чиқариш қанчалик фараҳли эканлиги ҳаммага маълум.

Муборак шаҳар ва район меҳнаткашларининг бу борадаги орзулари ушалди. Улар учун Бухоро вилояти ҳудудидаги Тўдақўл кўли бўйида оромгоҳ барпо этилди. Мазкур сўлим масканда барча маданий-маиший шарт-шароитлар яратилди. Бу ишда Муборак газ саноати корхоналари алоҳида ташаббускорлик кўрсатдилар. Ёзги мавсумда оромгоҳда 10 минг киши ҳордиқ чиқаради.

Кейинчалик оромгоҳ яқинида кашшофлар лагерларини ҳам барпо этиш мўлжалланмоқда.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

УСТА ҚАНДОЛАТЧИЛАР

Риштон район матлубот жамияти уюшмасига қарашли савдо корхонаси Бўстон қишлоғида қандолатчилик цехи ташкил этди. Ҳозир бу ерда кунжутли ҳолва, мағизли қандолат, «Риштон сухариси» сингари маҳсулотлар тайёрланмоқда.

Цехда уста қандолатчилар тажрибасидан самарали фойдаланиляпти. Кекса қандолатчи Ғаниқўзи Омонқулов ўз шогирдлари Сотволди Зиёдов, Тўлқин Аминов, Ғайрат Ўрмонов ва бошқаларга ширинликлар тайёрлаш технологиясини сидқидилдан ўргатмоқда. Қандолатчилар йил бошидан буён 30 минг сўмликдан зиёд миллий ширинликлар тайёрлашга муваффақ бўлишди.

Ҳозир корхонада яна бир янги цех қуриш давом этмоқда. У ишга тушгач, йилига 2 миллион банка консерва маҳсулотлари ишлаб чиқарилади.

З. СУЛТОНОВ,
Фарғона вилояти.

ФУТБОЛ

Ўз майдонида ютмаса-я

Олий лига жамоалари мамлакат чемпионатининг дастлабки даврасн ўйинларини якунлашди. Кеча ўтказилган Москва динамочилари билан Владикавказ спартакчилари учрашувидан кейин оралиқ маррага етган жамоалар ҳисобига нуқта қўйилди, деса ҳам бўлади. Сирасини айтганда, довон ошаётган жамоаларнинг бу йилги мавқелари ўзгача.

Мавсум бошидан бери пешқадамлик қилаётган пойтахт армиячилари ҳисобида 24 та очко бор. Армиячилар давранинг якунловчи учрашувини Киев динамочилари билан ўтказишди — 2:2. Худди шундай ҳисоб «Шахтёр» ва Москва торпедочилари ўйинида ҳам қайд этилди. Кончилар 17 очко билан иккинчи ўринда боришмоқда. Москва спартакчилари «Металлист» жамоасини қабул қилиб, дарвозага иккита жавобсиз тўп йўллашди. Улар 16 очко билан учинчи ўринга кўтарилишди. Душанбенинг «Помир» футболчилари ҳам мавқеларини мустаҳкамлашди. Улар араратчиларни ўз майдонларида (2:1) енгишди. «Днепр» — «Локомотив» ўйинида 2:0 ҳисоби қайд этилди. «Черноморец» ва Минск динамочилари учрашуви дуранг (1:1) бўлди. Ана шу ўйинлардан кейин бешта жамоа — «Арарат», «Динамо» (Мн), «Торпедо», «Динамо» (К), ва «Помир» футболчиларида 15 тадан очко тўпланди.

Ўйинлар жадвалида охирги ўринларини эгаллаб турган Москва динамочилари, Владикавказ спартакчилари ва пойтахт темирйўлчиларида 11 тадан очко бор. «Пахтакор» эса 10 та очко билан ўнгланолмай, мухлисларни ранжитиб турибди. Бир қарашда мавқелари мустаҳкам жамоалар билан омади юришмаётган пахтакорчилар ҳисобидаги очколарда фарқ кўпмасдек туюлади. Зеро, бундан буён ҳар бир очконинг қиммати ошиб, мавқеига таъсир этиши мумкин.

Сирасини айтганда «Пахтакор» футболчилари ва мураббийлари жамоани ўнглашга, мухлислар ишончини қозонишга, қолаверса, мавсум бошида берилган ваъданинг устидан чиқишга ҳаракат қилишмоқда. Аммо, ўринишлар зое кетаётгандек. Бўлмаса, «Пахтакор» ўйингоҳига умид билан тушган мухлислар: «Ўз майдонида ютмаса-я» деган ўй билан қайтишармиди? Дарвоқе пахтакорчилар «Металлург» билан ўйиннинг бошидан охиригача ташаббус билан ҳужумкорликка зўр бериб, ҳаракат қилишларига қарамай, омадлари келмади. Дарвозалар дахлсиз қолди. Тўғрисини айтганда, жамоада мудофаанинг бўшлиги, ҳужумчилар билан ярим ҳимоячилар ўртасидаги ўзаро боғлиқлик етишмаслиги кўзга ташланди. Шунга қарамай, ҳал қилувчи даврада пахтакорчилар умидвор ўйинлар кўрсатадилар, деган ниятдамиз.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг

БОТАНИКА ИЛМГОҲИ
бўш лавозимларга

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

лабаратория мудирлари (биология фанлари номзодлари ва докторлари): палеоботаника («ботаника» ихтисоси бўйича), ўсимликлар анатомияси ва морфологияси, геоботаника, ўсимликлар цитоэмбриологияси, микология, азот тўпловчи кўкяшил сув ўтлари (Ҳаммаси «ботаника» ихтисоси бўйича); табиий яйловлар фитомелиорацияси, фойдали ўсимликларни излаш ва муҳофаза қилиш, шўрхок ерларнинг ботаника мелиорацияси, эфир-мойли, ошловчи ва бўёқли ўсимликлар, ўсимликлар экологияси ва физиологияси, сув ўсимликларининг фотосинтези) ҳаммаси «ўсимликлар физиологияси» ихтисоси бўйича).

ТАНЛОВ МУДДАТИ — 29 ИЮНГАЧА.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, 143-алоқа бўлими, Ф. Хўжаев кўчаси, 32-уй, Академиклар шаҳарчаси. Телефонлар: 62-73-15, 62-70-65.

●

ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА ДЕТАЛЛАРИ»
ташқи иқтисодий, экологик, қишлоқ хўжалиги фирмаси

ТУГАТИЛАДИ

Даъволар 24 июнгача қабул қилинади.

Маълумотлар олиш учун телефон 23-99-52.

МЕЪМОРЛИК, РАССОМЛИК ВА ГРАФИКА МУТАХАССИСЛИКЛАРИ БЎЙИЧА ОЛИЙГОҲЛАРГА КИРИШ ИСТАГИДАГИ АБИТУРИЕНТЛАР ДИҚҚАТИГА!

САМАРҚАНД ДАВЛАТ МЕЪМОРЛИК-ҚУРИЛИШ ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ (СамГАСИ) ҚОШИДАГИ

«ИҚТИСОДЧИ» КИЧИК ДАВЛАТ КОРХОНАСИ
расм ва чизмачилик фанидан сизлар учун
Яшин тезкор тайёрлов курсларини

ТАШКИЛ ЭТДИ

ДАРСЛАРНИ МАЛАКАЛИ ЎҚИТУВЧИЛАР ОЛИБ БОРАДИЛАР.

Тингловчилар Самарқанд шаҳар саноат қурилиш банкидаги 000609207 рақамли МФО 733300 ҳисоб счетига 400 сўм пул ўтказишлари керак. Пулни бевосита нақд тўлаш ҳам мумкин, 2та фан учун 400 сўм.

Манзилгоҳимиз: Самарқанд шаҳри, Лолазор кўчаси, 71-уй, 1-бино, 4-қават, 123-хона. Телефон: 37-49-32 (7-автобус; 19, 55-маршрутли таксининг «СамГАСИ» бекати).

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 22/VI да **Кармен** 23/VI да **Спартак**, 25/IV да **Чио-Чио-сан**, 26/VI да **Оққуш кўли**.

Ўзбекистон телекўрсатув ва радиоэшиттиришлар давлат қўмитаси чет элларга уйғур тилида эшиттиришлар муҳаррирининг собиқ наттоқи

Камолхўжа САИДОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир Р. РАҲМОНОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУҲАММАДЖОНОВ, М. Қ. МУҲСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Н. НАЖМИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, Я. ТУХТАЕВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБУТАЕВ, О. ҲИКМАТОВ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: *700000, Тошкент–ГСП, Ленинград кўчаси, 32.*

БЎЛИМЛАР: муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 32-53-16, 32-53-21, 31-11-49, 32-54-06; қайта қуриш ва ижтимоий адолат — 32-55-70, партия турмуши — 33-34-69, 33-38-55, 32-53-97, 32-57-19, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 32-53-14, 32-54-09; қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-87-20, 32-53-15, 32-53-70; совет қурилиши — 33-45-29, 32-57-20, 32-54-18; фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21; адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 32-54-35, 32-55-16; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17; ахлоқ-одоб — 32-54-29; фельетонлар — 32-54-27; безатиш — 32-57-22.

УЗ МУХБИРЛАРИМИЗ: Андижонда — 4-48-85, Бухорода — 3-96-12, Гулистонда — 2-63-48, Жиззахда — 3-31-86, Қаршида — 3-25-79, Наманганда — 6-54-11, Нукусда — 2-42-62, Самарқандда — 35-22-90, Тошкентда — 32-53-20, Урганчда — 6-80-04, Фарғонада — 6-90-89.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана

Нашр кўрсаткичи 64583.
Буюртма № 5561.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Босишга топширилди — 23.10.